

Україна:

події,
факти,
коментарі

2011 № 23

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

Для керівників та працівників інформаційних структур на місцях

Засновник

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія

В. Горвий, заступник головного редактора

Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації

Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу

Н. Вітушко, заввідділу електронних технологій обробки інформації

Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів

Комп'ютерний дизайн Г. Булахова

Видається з 01.01.1998 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію

КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Виходить двічі на місяць

Матеріали друкуються українською та російською мовами

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти

Передрук – тільки з дозволу редакції

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03

E-mail: siaz@pochta.ru

www.nbu.gov.ua/siaz.html

ЗМІСТ

Коротко про головне

ООН підтримала резолюцію проти ушлявлення посібників нацизму 4

Аналітика

Ю. Половинчак

В очікуванні завершення української приватизації 12

В. Медведєва

«Євро-2012»: Україна має всі підстави для реалізації європейських сподівань 16

С. Горова

Открытие «Северного потока» в комментариях экспертов 18

А. Потіха

В. Янукович: Україна закріпила за собою звання провідної зернової держави світу 24

Партійна позиція

Ю. Якименко

Перспективи об'єднання Партии регионов и «Сильной Украины» в оценках политиков и экспертов. 29

Правові аспекти

Ю. Яснова

До реформування Конституції долучиться громадськість? 38

С. Ємельянов

Реальна боротьба з корупцією, чи показова ініціатива для міжнародної спільноти? 42

Актуальна прес-конференція

В. Бондаренко

У що вилетється оптимізація «Укрзалізниці»? 46

С. Левадна

Общественные организации Украины и России объединяются 50

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти 51

Загальна характеристика наукової і науково-технічної діяльності 56

Практичні впровадження науково-дослідних

і проектно-технічних напрацювань 61

Інноваційні розробки та технології 62

Розробки та дослідження для агропромислового комплексу 62

Питання екології та уникнення техногенних катастроф. 63

Охорона здоров'я 64

Наука і влада 65

Проблеми інформатизації

О. Рябоконт

Політична блогосфера як мережева структура
і її вплив на традиційні ЗМІ 66

До уваги держслужбовця

В. Шкаріна

Юридична література 72

ООН підтримала резолюцію проти ушавлення посібників нацизму

Комітет з соціальних і гуманітарних питань ООН схвалив проєкт резолюції, яка засуджує героїзацію нацизму, зокрема, вшавування ветеранів «Ваффен СС» та паплюження пам'ятників борців із фашизмом.

Документ був представлений до розгляду за ініціативою Росії. На його підтримку виступили 124 держави, 55 – утрималися, серед них делегації України, Естонії та Латвії, а також всіх країн ЄС. «Проти» традиційно проголосувала тільки делегація США, яка мотивувала свій підхід тим, що резолюція суперечить принципам свободи висловлювання думок.

В резолюції, зокрема, висловлюється заклопотаність «безперервними спробами паплюження або руйнування пам'ятників, споруджених на згадку про тих, хто боровся проти нацизму в роки Другої світової війни», а також «вшавуванням нацистського руху і колишніх членів організації “Ваффен СС”, зокрема, шляхом спорудження пам'ятників і меморіалів».

Документ вимагає заборонити законом «будь-який виступ на користь національної, расової або релігійної ненависті, що є підбурюванням до дискримінації, ворожнечі і насильства», а також оголосити злочином «поширення ідей, заснованих на расовій перевазі або ненависті, підбурювання до здійснення актів насильства».

При цьому «подібні заборони узгоджуються з правом на свободу думок та їх вільне висловлення», вказано в тексті резолюції.

Співавторами резолюції разом з Росією стали ще 24 держави, зокрема, Білорусь, Казахстан, Киргизія, Куба, Венесуела, Нікарагуа, Болівія, Ірак, ПАР та інші.

Голосування в комітеті вважається головним етапом ухвалення резолюції і фактично гарантує її формальне схвалення на пленарному засіданні Генеральної асамблеї ООН в середині грудня, оскільки до комітету входять всі 192 члени Генасамблеї.

Росія раніше неодноразово виступала з різкою критикою політики і дій влади низки країн, зокрема, Естонії, Латвії та України, щодо «ушавлення посібників нацизму». Так, у Прибалтиці щорічно проводяться збори колишніх легіонерів легіону «Ваффен СС», а в Україні лунають вимоги визнати героями бійців СС «Галичина», про дії вояків СС видають книжки та святкуються їхні ювілеї (*Gazeta.ua* (<http://gazeta.ua>). – 2011. – 20.11).

Текст проекту резолюції Организация Объединенных Наций

Шестьдесят шестая сессия
Третий комитет
Пункт 67(а) повестки дня

**Ликвидация расизма, расовой дискриминации,
ксенофобии и связанной с ними нетерпимости**

Беларусь, Бенин, Боливия (Многонациональное Государство), Вене-суэла (Боливарианская Республика), Вьетнам, Габон, Гвинея, Зимбабве, Индия, Ирак, Казахстан, Корейская Народно-Демократическая Респу-блика, Куба, Кыргызстан, Мьянма, Намибия, Нигерия, Никарагуа, Рос-сийская Федерация, Судан, Таджикистан, Туркменистан, Уганда, Эрит-рея и Эфиопия: проект резолюции

**Недопустимость определенных видов практики, которые
способствуют эскалации современных форм расизма, расовой
дискриминации, ксенофобии и связанной с ними нетерпимости**

Генеральная Ассамблея, руководствуясь Уставом Организации Объединен-ных Наций, Всеобщей декларацией прав человека¹, Международным пактом о гражданских и политических правах², Международной конвенцией о лик-видации всех форм расовой дискриминации³ и другими соответствующими договорами по правам человека,

ссылаясь на положения резолюций Комиссии по правам человека 2004/16 от 16 апреля 2004 г.⁴ и 2005/5 от 14 апреля 2005 г.⁵ и соответствующих резо-люций Совета по правам человека, в частности резолюций 7/34 от 28 марта 2008 г.⁶ и 18/15 от 29 сентября 2011 г., а также резолюций Генеральной Ас-

¹ Резолюция 217 А (III).

² См. резолюцию 2200 А (XXI), приложение.

³ United Nations, Treaty Series, vol. 660, No. 9464.

⁴ См. Официальные отчеты Экономического и Социального Совета, 2004 год, Допол-нение № 3 (E/2004/23), глава II, раздел А.

⁵ Там же, 2005 год, Дополнение № 3 (E/2005/23), глава II, раздел А.

⁶ См. Официальные отчеты Генеральной Ассамблеи, шестьдесят третья сессия, Допол-нение № 53 (A/63/53), глава II.

самблеи 60/143 от 16 декабря 2005 года, 61/147 от 19 декабря 2006 г., 62/142 от 18 декабря 2007 года, 63/162 от 18 декабря 2008 г., 64/147 от 18 декабря 2009 г. и 65/199 от 21 декабря 2010 г. по этому вопросу и ее резолюций 61/149 от 19 декабря 2006 г., 62/220 от 22 декабря 2007 г., 63/242 от 24 декабря 2008 г., 64/148 от 18 декабря 2009 г. и 65/240 от 24 декабря 2010 года, озаглавленных «Глобальные усилия, направленные на полную ликвидацию расизма, расовой дискриминации, ксенофобии и связанной с ними нетерпимости и всеобъемлющее осуществление и принятие последующих мер по выполнению Дурбанской декларации и Программы действий»,

ссылаясь также на Устав Нюрнбергского трибунала и приговор Трибунала, который объявил, в частности, организацию СС и все ее составные части, включая «Ваффен СС», преступными и признал их ответственными за многочисленные военные преступления и преступления против человечности, ссылаясь далее на соответствующие положения Дурбанской декларации и Программы действий, принятых 8 сентября 2001 г. Всемирной конференцией по борьбе против расизма, расовой дискриминации, ксенофобии и связанной с ними нетерпимости 7, в частности п. 2 Декларации и п. 86 Программы действий, а также на соответствующие положения итогового документа Конференции по обзору Дурбанского процесса от 24 апреля 2009 г. 8, в частности п. 11 и 54,

будучи встревожена в этой связи распространением во многих частях мира различных экстремистских политических партий, движений и групп, включая группы неонацистов и «бритоголовых», и подобных им экстремистских идеологических движений, напоминая, что в 2010 г. международное сообщество отмечало шестьдесят пятую годовщину победы во Второй мировой войне, и приветствуя в этой связи специальное торжественное заседание шестьдесят четвертой сессии Генеральной Ассамблеи, состоявшееся 6 мая 2010 г.,

напоминая также, что шестьдесят шестая сессия Генеральной Ассамблеи приходится на шестьдесят пятую годовщину приговора Нюрнбергского трибунала,

принимая к сведению доклад Специального докладчика по вопросу о современных формах расизма, расовой дискриминации, ксенофобии и связанной с ними нетерпимости, представленный Совету по правам человека в соответствии с просьбой, содержащейся в резолюции 65/199 Генеральной Ассамблеи⁹,

⁷ См. A/CONF.189/12 и Corr.1, глава I.

⁸ См. A/CONF.211/8, глава I.

⁹ A/HRC/18/44.

1. *вновь подтверждает* соответствующие положения Дурбанской декларации и итогового документа Конференции по обзору Дурбанского процесса, в которых государства осудили сохранение и возрождение неонацизма, неофашизма и агрессивных националистических идеологий, основанных на расовых и национальных предубеждениях, и заявили, что эти явления никогда не могут заслуживать оправдания – ни в каких случаях и ни при каких обстоятельствах;

2. *с признательностью* принимает к сведению доклад Специального докладчика по вопросу о современных формах расизма, расовой дискриминации, ксенофобии и связанной с ними нетерпимости, подготовленный в соответствии с просьбой, содержащейся в резолюции 65/199 Генеральной Ассамблеи¹⁰;

3. *выражает признательность* Верховному комиссару Организации Объединенных Наций по правам человека за ее приверженность продолжению борьбы против расизма, расовой дискриминации, ксенофобии и связанной с ними нетерпимости как одному из приоритетов в деятельности возглавляемого ею Управления;

4. *выражает глубокую озабоченность* по поводу прославления нацистского движения и бывших членов организации «Ваффен СС», в том числе путем сооружения памятников и мемориалов и проведения публичных демонстраций в целях прославления нацистского прошлого, нацистского движения и неонацизма, а также посредством объявления или попыток объявить таких членов и тех, кто боролся против антигитлеровской коалиции и сотрудничал с нацистским движением, участниками национально-освободительных движений;

5. *выражает озабоченность* непрекращающимися попытками осквернения или разрушения памятников, воздвигнутых в память о тех, кто боролся против нацизма в годы Второй мировой войны, а также незаконной эксгумации или переноса останков таких лиц и в этой связи настоятельно призывает государства в полной мере соблюдать свои соответствующие обязательства, в частности по ст. 34 Дополнительного протокола I к Женевским конвенциям 1949 г.¹¹;

¹⁰ См. A/66/312.

¹¹ United Nations, Treaty Series, vol. 1125, No. 17512.

6. *с беспокойством констатирует*, что в своем последнем докладе Генеральной Ассамблее Специальный докладчик отмечает увеличение числа инцидентов расистского характера в некоторых странах и активизацию групп «бритоголовых», на которые ложится ответственность за многие из этих инцидентов, а также всплеск насилия на почве расизма и ксенофобии, жертвами которого становятся представители национальных, этнических, религиозных или языковых меньшинств;

7. *вновь подтверждает*, что такие акты могут быть квалифицированы как подпадающие под действие ст. 4 Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации и что они могут представлять собой несомненное и явное злоупотребление правом на свободу мирных собраний и ассоциаций, а также правом на свободу убеждений и на свободное выражение их по смыслу этих прав, как они гарантированы во Всеобщей декларации прав человека, Международном пакте о гражданских и политических правах и Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации;

8. *подчеркивает*, что описанные выше виды практики оскорбляют память бесчисленных жертв преступлений против человечности, совершенных во время Второй мировой войны, в частности преступлений, совершенных организацией СС и теми, кто боролся против антигитлеровской коалиции и сотрудничал с нацистским движением, и отравляют сознание молодежи и что отсутствие эффективного противодействия со стороны государств этим видам практики несовместимо с обязательствами государств – членов Организации Объединенных Наций по ее Уставу и несовместимо с целями и принципами Организации;

9. *подчеркивает также*, что такие виды практики ведут к эскалации современных форм расизма, расовой дискриминации, ксенофобии и связанной с ними нетерпимости и способствуют распространению и умножению числа различных экстремистских политических партий, движений и групп, включая группы неонацистов и «бритоголовых», и призывает в этой связи к повышению политической и правовой бдительности;

10. *подчеркивает далее* необходимость принятия требующихся мер к тому, чтобы положить конец описанным выше видам практики, и призывает государства принимать в соответствии с международно-правовыми нормами в области прав человека более эффективные меры к борьбе с этими явлениями и экстремистскими движениями, создающими реальную угрозу демократическим ценностям;

11. *напоминает* о рекомендации, вынесенной Специальным докладчиком в его последнем докладе Генеральной Ассамблее и касающейся включения во внутреннее уголовное законодательство положения, согласно которому совершение преступления с мотивами или целями, связанными с расизмом или ксенофобией, является отягчающим обстоятельством, влекущим за собой более суровые меры наказания, и призывает те государства, в законодательстве которых не содержится подобных положений, рассмотреть возможность выполнения упомянутой рекомендации;

12. *подтверждает* в этой связи отмеченную Специальным докладчиком особую важность того, чтобы законодательные меры дополнялись различными образовательными мерами, в том числе в области просвещения по правам человека;

13. *особо отмечает* рекомендацию Специального докладчика, касающуюся важности уроков истории, на которых преподается информация о драматических событиях и человеческих страданиях, ставших результатом идеологий нацизма и фашизма;

14. *подчеркивает* важность других позитивных мер и инициатив, направленных на сближение людей и предоставление им условий для подлинного диалога, например в форме «круглых столов» рабочих групп и семинаров, в том числе учебных семинаров для государственных должностных лиц и работников средств массовой информации, а также различных мероприятий по повышению информированности общественности, особенно мероприятий, организуемых по инициативе представителей гражданского общества, которые требуют постоянной поддержки со стороны государства;

15. *подчеркивает также* потенциально позитивную роль, которую могут играть в вышеупомянутых областях соответствующие инстанции и программы Организации Объединенных Наций, в частности Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры;

16. *вновь подтверждает*, что в соответствии со ст. 4 Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации государства – участницы этой Конвенции, в частности, обязаны:

a) осуждать всякую пропаганду и все организации, основанные на идеях расового превосходства либо пытающиеся оправдать или поощряющие расовую ненависть и дискриминацию в какой бы то ни было форме;

b) принять немедленные и позитивные меры, направленные на искоренение всякого подстрекательства к такой дискриминации или актов дискриминации с должным учетом принципов, содержащихся во Всеобщей декларации прав человека, и прав, ясно изложенных в ст. 5 Конвенции;

c) объявлять караемым по закону преступлением всякое распространение идей, основанных на расовом превосходстве или ненависти, всякое подстрекательство к расовой дискриминации, а также все акты насилия или подстрекательство к таким актам, направленным против любой расы или группы лиц другого цвета кожи или этнического происхождения, а также предоставление любой помощи для проведения расистской деятельности, включая ее финансирование;

d) объявлять противозаконными и запрещать организации и организованную и всякую другую пропагандистскую деятельность, которые поощряют расовую дискриминацию и подстрекают к ней, и признавать участие в таких организациях или в такой деятельности преступлением, караемым законом;

e) не разрешать национальным или местным органам государственной власти или государственным учреждениям поощрять расовую дискриминацию или подстрекавать к ней;

17. *вновь подтверждает также*, что, как подчеркивается в п. 13 итогового документа Конференции по обзору Дурбанского процесса, всякое выступление в пользу национальной, расовой или религиозной ненависти, представляющее собой подстрекательство к дискриминации, вражде и насилию, должно быть запрещено законом, что любое распространение идей, основанных на расовом превосходстве или ненависти, подстрекательство к расовой дискриминации и акты насилия или подстрекательство к совершению таких актов объявляются наказуемыми по закону правонарушениями в соответствии с международными обязательствами государств и что такого рода запреты согласуются с правом на свободу мнений и их свободное выражение;

18. *выражает обеспокоенность* по поводу использования Интернета для пропаганды расизма, расовой ненависти, ксенофобии, расовой дискриминации и связанной с ними нетерпимости, как указано Специальным докладчиком в его последнем докладе Генеральной Ассамблее, и в этой связи призывает государства – участники Международного пакта о гражданских и политических правах в полном объеме выполнять положения ст. 19 и 20 Пакта, гарантирующих право на свободное выражение мнений и указывающих ограничения на осуществление этого права;

19. *подчеркивает* в то же время ту позитивную роль, которую осуществление права на свободу мнений и их свободное выражение, а также полное уважение свободы искать, получать и распространять информацию, в том числе через Интернет, может играть в борьбе с расизмом, расовой дискриминацией, ксенофобией и связанной с ними нетерпимостью;

20. *призывает* те государства, которые сделали оговорки к ст. 4 Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации, серьезно рассмотреть вопрос об отзыве таких оговорок в первоочередном порядке, как подчеркивается Специальным докладчиком в его докладе Генеральной Ассамблее на ее шестьдесят пятой сессии;

21. *отмечает* важность расширения международного сотрудничества на региональном и международном уровнях с целью противодействия всем проявлениям расизма, расовой дискриминации, ксенофобии и связанной с ними нетерпимости, в частности применительно к вопросам, затронутым в настоящей резолюции;

22. *призывает* государства – участники Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации обеспечить, чтобы их законодательство включало в себя положения Конвенции, в том числе положения ст. 4;

23. *напоминает* о том, что Комиссия по правам человека в своей резолюции 2005/5 просила Специального докладчика продолжить проработку этого вопроса, сформулировать соответствующие рекомендации в его будущих докладах и запросить и принять к сведению в связи с этим мнения правительств и неправительственных организаций;

24. *просит* Специального докладчика подготовить для представления Генеральной Ассамблее на ее шестьдесят седьмой сессии и Совету по правам человека на его двадцатой сессии доклады об осуществлении настоящей резолюции, в частности по ее п. 4, 5, 7, 8, 13 и 14, на основе мнений, собранных в соответствии с просьбой Комиссии по правам человека, о которой Ассамблея напоминает в п. 23, выше;

25. *выражает признательность* тем правительствам, которые предоставили информацию Специальному докладчику при подготовке им своего доклада Генеральной Ассамблее;

26. *выражает также признательность* субъектам гражданского общества, которые вносят вклад в борьбу против расизма, расовой дискриминации,

ксенофобии и связанной с ними нетерпимости на беспристрастной и непредвзятой основе;

27. *подчеркивает*, что такая информация важна для обмена опытом и передовой практикой в борьбе с экстремистскими политическими партиями, движениями и группами, включая группы неонацистов и «бритоголовых», а также с экстремистскими идеологическими движениями;

28. *рекомендует* правительствам и неправительственным организациям в полной мере сотрудничать со Специальным докладчиком в выполнении задач, изложенных в п. 23, выше;

29. *рекомендует* правительствам, неправительственным организациям и соответствующим субъектам как можно шире распространять информацию, касающуюся содержания настоящей резолюции и закрепленных в ней принципов, в том числе через средства массовой информации, но не ограничиваясь ими;

30. *постановляет* продолжать заниматься этим вопросом.

*(Інформація надана фондом ООН НБУВ
з посиланням на офіційний сайт ООН (<http://www.un.org/ru/>))*

Аналітика

Ю. Половинчак, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

В очікуванні завершення української приватизації

Низка законодавчих ініціатив – ухвалених чи поки зареєстрованих у Верховній Раді законопроектів, примушує уважніше придивитися до тенденцій, що визначатимуть, очевидно, завершальний етап «Великої української приватизації».

Останнім часом в інформаційному просторі пройшли повідомлення, не пов'язані, здавалося б прямо між собою. Але, не виключено, йдеться про ланцюжок подій, що може завершитися дуже серйозними для України наслідками.

Нещодавно стало відомо із неофіційних джерел, що Москва і Київ завершили газові переговори, погодивши нову вартість російського газу для України. ЗМІ інформували, що наразі завершується «узгодження технічних дета-

лей з оформлення нових домовленостей» і вже до кінця листопада – початку грудня визначена дата зустрічі президентів України і Росії, в ході якої і буде підписано офіційні документи. Серед деталей нових умов газового співробітництва називають вартість газу на рівні 220–230 дол. за 1 тис. куб. м. Офіційно чиновники цю інформацію, в принципі, підтверджують: Прем'єр М. Азаров пообіцяв, що в листопаді переговори з «Газпромом» будуть вже завершені, а перший віце-прем'єр А. Ключев повідомив, що Україна розраховує на істотне зниження ціни на російський газ.

Ця інформація супроводжується (що, наголосимо, не характерно для вітчизняної практики) даними про те, яким чином українській стороні вдалося досягнути досить істотних поступок. Це, по-перше, оплата газових поставок і можливість кредитування в рублях – про таку перспективу ЗМІ інформували раніше, нагадаємо лише, що економісти досить насторожено ставляться до ідеї, вбачаючи в ній шлях до посилення економічної та політичної залежності України від Росії. Окрім того, повідомляється, що нові угоди також передбачають можливість надання преференцій для російських інвесторів у разі їх участі в приватизації підприємств в Україні. Йтиметься, зокрема, про приватизацію перспективних стратегічних активів, яку має намір здійснити Кабмін, – енергогенеруючих і регіональних газопостачальних компаній (облгазів).

Показово, що практично в той же час, коли стало відомо про попередні газові домовленості, Верховна Рада України ухвалила в першому читанні проект Закону «Про Фонд державного майна України», що визначає статус, організацію, повноваження та порядок діяльності ФДМ України. Здавалося б, цей крок назрів і навіть перезрів уже давно – як відомо, нині діяльність фонду визначається тимчасовим положенням, яке затверджене постановою ВР від 7 липня 1992 р.

Водночас серед новацій законопроекту, на які слід звернути увагу, – норми, що, за висновком головного науково-експертного управління ВР, дозволяють говорити про «певне підпорядкування Фонду Президенту України». Привертає увагу, що, відповідно до законопроекту, ФДМУ, крім Конституції, законів, актів Президента та уряду, керується дорученнями Президента України і Прем'єр-міністра. Крім цього, Президент призначає та звільняє главу Фонду держмайна за згодою парламенту; призначає за поданням Прем'єр-міністра першого заступника і заступника голови Фонду та звільняє їх із посад.

«Очевидно, що встановлення відповідальності Фонду виключно перед главою держави не відповідає нормам Основного Закону», – сказано у висновку експертного управління ВР. Значно емоційніше, але у цьому ж ключі, висловився народний депутат Ю. Кармазін (фракція НУ – НС), який розцінив проголосований у першому читанні законопроект як такий, що у порушення Конституції України забирає ряд повноважень ВР і передає їх Президенту та уряду, зокрема – давати доручення ФДМУ. За його словами, даний законопроект «перетворює Верховну Раду на ганчірку».

У цьому ж контексті не можна не звернути увагу на оприлюднення підписаної 10 жовтня постанови уряду, згідно з якою Нафтогаз повинен передати Фонду держмайна державні пакети акцій 48 підприємств з газопостачання та газифікації (міськ- і облгзів) – для подальшої приватизації. Щоправда, директор Інституту енергетичних досліджень Д. Маруніч вважає, що розпродаж влаштовується не для того, щоб задовольнити апетити «Газпрому», а в інтересах українських олігархів, які раніше вже сконцентрували у своїх руках значну частину внутрішнього газового ринку України, та експертні прогнози це одне, а узаконення можливостей широкого розпродажу залишків стратегічних об'єктів – дещо інше.

Не зайвим буде також звернути увагу на ще один законопроект, зареєстрований у Верховній Раді, – документ пропонує внесення змін до закону про трубопровідний транспорт, що доповнює попередні «витоки» інформації щодо газових домовленостей. Фактично новим законопроектом питання реорганізації дочірніх підприємств «Нафтогазу», які здійснюють транспортування палива магістральними трубопроводами, пропонується передати у юрисдикцію Кабміну.

Власне, законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою забезпечення реформування нафтогазового комплексу» (№ 9429), зареєстрований в парламенті 8 листопада, забороняє приватизацію держпідприємств магістрального трубопровідного транспорту. Проте водночас документ пропонує дозволити Кабміну розпоряджатися «основними фондами, які не забезпечують ведення діяльності з транспортування магістральними і/або розподільними трубопроводами, зберігання в підземних газосховищах “Нафтогазу”, дочірніх і заснованих ним підприємств». Нагадаємо, «Нафтогаз» України об'єднує найбільші нафтогазовидобувні підприємства країни. Холдинг є монополістом з транзиту і зберігання природного газу в підземних сховищах, а також з транспортування нафти трубопровідним транспортом по території країни.

Наразі чинне законодавство забороняє подібні перетворення без схвалення Верховної Ради. Проте, як наголошується в пояснювальній записці до законопроекту, вони необхідні для реформування нафтогазового комплексу та підвищення його ефективності відповідно до зобов'язань, які взяла на себе Україна, приєднавшись до Договору про Європейське енергоспівтовариство. Дійсно, експерти сходяться на думці про те, що «Нафтогаз» із його збитковістю та вже захмарною заборгованістю перед банками потребує термінового реформування, але плани щодо передачі уряду карт-бланшу у справі створення об'єднань з управління українською газотранспортною системою викликають у фахівців занепокоєння. Експертну спільноту бентежить той факт, що Верховній Раді за допомогою ухвалення зазначеного законопроекту фактично пропонують самоусунути від контролю над одним із ключових національних активів – газотранспортної системи.

Аналітик С. Дубов з інвесткомпанії «Профін Гарант» не відкидає, що учасниками перерозподілу прав власності щодо активів НАК можуть стати не

тільки українські бізнес-структури, зацікавлені в посиленні свого впливу в нафтогазовому секторі, але і російський «Газпром», керівництво якого багато разів заявляло про прагнення розширити свою присутність на українському ринку. Підсумовуючи, наведемо думку директора енергетичних програм Центру «НОМОС» М. Гончара, який застерігає: у переговорах з Росією починають проступати принципи білоруського сценарію передачі газотранспортної системи під контроль «Газпрому». «Сьогодні ми можемо бачити ряд на перший погляд розрізаних дій у різних сферах, які, проте, можуть виявитися у результаті ланками одного ланцюга. Перше – приєднання України до Зони вільної торгівлі у рамках СНД. Друге – перехід на рублі в розрахунках за російський газ. Третім можна вважати законопроект, підготовлений Кабміном», – каже експерт.

Доводиться визнати, що можливість створення тристороннього консорціуму з управління ГТС, на яке розраховували українські фахівці, дуже невисока – як у світлі прохолодного ставлення Заходу до нинішніх подій в Україні, так і з огляду на серйозні внутрішні проблеми ЄС. За оцінками М. Гончара, ймовірнішим виглядає створення спільного підприємства «Газпрому» і «Нафтогазу» для управління ГТС. «Проте, навіть якщо в цьому СП українській стороні належатиме не менше 51 % акції, домінуючі позиції в ньому займатиме “Газпром”. Подібні приклади вже відомі – у 2002 р. словацький уряд продав 49 % нафтогазового оператора Trans Petrol російській компанії “Юкос”. Зовні усе виглядало так, що контроль Trans Petrol зберіг уряд Словаччини, але надалі з’ясувалося, що уся повнота оперативного управління компанією перейшла в руки російських акціонерів», – нагадує експерт.

Водночас аналітик апелює до білоруського досвіду. Він нагадує, що становище української влади сьогодні багато в чому схоже з тим, у якому опинилося білоруське керівництво в кінці 2010 р., напередодні продажу 50 % «Белтрансгазу». «Батька міг би зберегти запас стійкості, коли б не події грудня минулого року, коли в ході президентських виборів білоруську опозицію піддали жорстким репресіям. Після цього Європа, яка в принципі готова була йти і вже пішла на компроміс з Лукашенком, остаточно від нього відвернулася. Росія відразу ж скористалася тим, що Білорусія опинилася в ізоляції. Непродумана і недалекоглядна політика нинішнього українського керівництва завела Україну в аналогічну ситуацію», – переконаний М. Гончар. Хотілося б вірити, що подібні паралелі – всього лише пересторога експертів. Як насправді обернеться справа – дізнаємося вже найближчим часом.

«Євро-2012»: Україна має всі підстави для реалізації європейських сподівань

На сьогодні вже можна з певністю стверджувати, що немає жодного ризику щодо своєчасного проведення в Україні чемпіонату Європи 2012 р. з футболу.

Отже, в Україні здано в експлуатацію останній, четвертий стадіон, який використовуватимуть під час чемпіонату Європи з футболу в 2012 р. Тож нині наша держава має уже всі спортивні об'єкти, потрібні для цього найбільшого континентального футбольного турніру.

Однак вистачає й критичних слів на адресу будівельників, футбольних функціонерів та урядовців. Їх звинувачують у непрозорості та кулуарності прийняття рішень, розбазарюванні державних коштів, лобізмі. Додадо запалу критикам й недавнє відкриття «Арени Львів», адже стадіон зустрів своїх перших глядачів недоробками.

Тож чи є підстави для цих звинувачень? Довгоочікуване відкриття «Арени Львів» відбулося. Це, мабуть, найскладніший елемент спортивної інфраструктури до Євро-2012. Фактично «головний відповідальний» за цей проект віцепрем'єр-міністр, міністр інфраструктури України Б. Колесніков.

Про нинішній рівень підготовки нашої держави до чемпіонату Європи з футболу Б. Колесніков зазначив, що коли пройде фінал Євро-2012, тоді і стане очевидним, впоралися ми зі своїм завданням чи ні. «Поки що ж святкуємо маленьку перемогу у Львові. Бо коли навесні 2010 року я щойно почав курувати проекти єврочемпіонату і вперше приїхав інспектувати Львів, ситуація була настільки критичною, що взагалі поставили під сумнів проведення європейської першості в нашій державі.

Що ж до Львова, то Президент України В. Янукович дав чітку вказівку – зробити все можливе, аби Львів УЕФА не виключило зі списку міст, які приймають Євро-2012. Бо ми розуміли: якщо це станеться і в ньому не буде Львова, Євро-2012 не стане загальноукраїнським проектом. Ми впоралися із цим завданням. Україна отримала ще один стадіон світового рівня, а Західна Україна – такий спортивний об'єкт, якого в цьому регіоні ще не було. У наближчий час будуть усунені всі недоробки», – зазначив Б. Колесніков.

Поряд з цим слід зазначити, що «Арена Львів» – перший об'єкт такого класу, збудований державою за останні десятиліття. Що буде з ним після Євро-2012 та хто керуватиме цим об'єктом і чиїм коштом його утримуватимуть?

Б. Колесніков розповів, що Львівським стадіоном, НСК «Олімпійський» та ще кількома об'єктами державної власності Євро-2012 буде керувати спеціально створений концерн «Спортивні арени України». «Створений концерн і вирішуватиме всі питання. Що ж до використання, то у Львові, на жаль,

є лише одна футбольна команда високого рівня – «Карпати». Вона й буде приймати гостей на цьому стадіоні. І тепер багато чого залежатиме від карпатівських уболівальників», – запевнив Б. Колесніков.

Крім того, за словами Б. Колеснікова, скільки орієнтовно коштуватиме Україні Євро-2012, остаточні суми ще підраховують.

«Наразі можна сказати, що спортивна складова підготовки до Євро-2012, а це будівництво нових і підготовка наявних стадіонів, коштувала нашій державі близько 6 млрд грн. Решту витрачених коштів я б до «футбольних» витрат не зараховував, бо той же Львівський аеропорт, злітну смугу, дороги, електропідстанції треба було вже давно реконструювати – ще кілька десятків років тому. От тепер до них і дійшла черга. А скільки коштуватиме Україні Євро-2012, ми дізнаємося після 1 липня 2012 р., коли закінчиться фінальний матч.

Отже, проведення футбольного чемпіонату дасть імпульс розвитку всієї країни. А якщо розвиватиметься бізнес – створюватимуть нові робочі місця, платитимуть податки, будуватимуть лікарні. На мою думку, від проведення Євро-2012 найбільше виграють наші готелі, ресторани, заклади швидкого харчування, загалом сфера послуг. Зрештою, то наш імідж у всьому світі», – підкреслив Б. Колесніков.

З огляду на це, віце-прем'єр-міністр України висловив припущення, що під час Євро-2012 Україну відвідає щонайменше мільйон уболівальників. «Чекаємо тієї кількості фанів, котра дорівнює сукупній кількості всіх місць на наших стадіонах. Однак, усе залежить від того, збірні яких країн гратимуть у тому чи іншому місті. А для цього треба зачекати результатів жеребкування фінального турніру Євро-2012, який пройде 2 грудня у Києві. Тоді знатимемо, хто й де буде грати, і приблизно підрахуємо, скільки вболівальників приїде.

Цьому посприяють і ті позитивні зміни, які відбулися в Україні за час підготовки до Євро-2012 – відкриття нових терміналів в аеропортах міст-господарів Євро-2012, реконструкція автошляхів, оновлення інфраструктури тощо. До кінця року здадуть в експлуатацію оновлений аеропорт у Львові, тривають роботи в столичному аеропорту Бориспіль. Повністю оновлена траса, що з'єднує західний кордон зі столицею, відремонтовано ділянки траси Київ – Харків», – відзначив він.

Поряд з цим, за словами Б. Колеснікова, у рамках підготовки до Євро-2012 значних колосальних змін на краще зазнає українська залізниця.

«Міста, які приймають Євро-2012, матимуть швидкісне сполучення. У цьому ми активно працюємо з південно-корейською компанією "Хюндай", у якої купили десять потягів до єврочемпіонату. За рівнем комфорту й обслуговування нічого такого в Україні наразі нема. Кращим буде не тільки комфорт, а й на подорожі витрачатимемо менше часу. І вже з наступної весни львів'яни, наприклад, до Києва їхатимуть лише 4,5 години. Наша команда також доклала гігантських зусиль щодо будівництва доріг. Я думаю,

у Львові вже побачили кілька яскравих прикладів покращення якості автошляхів, та й навколо міста. Інтенсивне будівництво триває в інших містах. Від західних кордонів до Києва після реконструкції вже можна їхати дорогою цілком пристойної якості. Минулого місяця ми ввели в експлуатацію ділянку завдовжки понад 80 км – на автотрасі, що від Києва до російського кордону. Хоча, з точки зору підготовки доріг, хотілося б зробити більше. Але часу в розпорядженні нашої команди було обмаль – у минулі роки його змарновано дуже багато», – розповів Б. Колесніков.

Крім того, Б. Колесніков повідомив, що до кінця року здадуть в експлуатацію оновлений Львівський аеропорт. І тепер тільки від провідних світових авіакомпаній залежатиме, буде завантажений він на повну потужність чи ні. «За своїми характеристиками цей аеропорт складе дуже потужну конкуренцію європейським летовищам. Для прикладу: тепер зі Львова до Торонто можна буде долетіти одним рейсом, без пересадки будь-де. Це унікальна можливість для жителів Західної України.

Важливо – ми не осоромилися в очах світової спільноти і довели, що можемо гідно підготуватись до футбольного свята. І подальше наше завдання – так само достойно провести фінальний турнір», – зазначив Б. Колесніков.

На думку віце-прем'єра, створення інфраструктури – це головний прибуток від проведення Євро-2012 в Україні і цей прибуток отримають всі громадяни України, які нею користуватимуться. Отже, можна зробити висновок, що Україна на сьогодні має всі підстави для реалізації європейських сподівань стосовно успішного проведення Євро-2012 (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких видань: Євро-2012 (<http://2012ua.net>); УРА-Інформ (<http://ura-inform.com>); MIGnews (www.mignews.com.ua); Західна інформаційна корпорація (www.zik.com.ua); Главред // Столиця (<http://stolitsa.glavred.info>); Минфин (<http://minfin.com.ua>); Чемпіон (<http://www.champion.com.ua>).*

С. Горва, мол. наук. співроб.

Открытие «Северного потока» в комментариях экспертов

8 ноября в прибалтийском немецком курортном местечке Любмин был открыт вентиль подводного газопровода «Северный поток». Символически это сделали российский президент Д. Медведев и федеральный канцлер Германии А. Меркель. В торжественной церемонии участвовали также главы правительств Франции и Нидерландов, комиссар ЕС по энергетике.

Как сообщают СМИ, выступая перед собравшимися, Д. Медведев и А. Меркель выразили удовлетворение по поводу успешного завершения первой очереди «Северного потока». Они подчеркнули общеевропейское значение этого проекта. На церемонии отмечалось также, что энергетическое сотрудничество содействует укреплению доверия в Европе. «Северный поток» является принципиально новым маршрутом для экспорта российского газа в Европу. Газопровод протяженностью 1,22 тыс. км пройдет по дну Балтийского моря от российского Выборга до немецкого Грайфсвальда.

Пропускная способность первой очереди газопровода, по прогнозам специалистов, составит 27,5 млрд куб. м газа в год, а завершение строительства второй ветки осенью 2012 г. позволит увеличить пропускную способность «Норд-стрима» до 55 млрд куб. м в год.

Известно также, что на сегодняшний день «Газпром» уже подписал долгосрочные контракты на поставку газа по «Северному потоку» клиентам в нескольких странах ЕС, включая Германию, Данию, Нидерланды, Бельгию, Францию и Великобританию.

Немецкие же СМИ отмечают, что «газовые гешефты с Россией всегда были политическим делом» и «балтийский газопровод является одним из крупнейших актуальных структурных проектов ЕС».

Как информируют СМИ, в Госдуме считают, что «Северный поток» снимет претензии Украины по газу. Такое мнение «Русской службе новостей» высказал депутат Государственной думы В. Язев, который присутствовал на открытии нового газового коридора. «По логике Украина должна будет прекратить свои бессмысленные претензии к нам, и ценовые, и транзитные, потому что зависимость России и Европы ослабевает от украинского монополизма. Хотелось бы, чтобы установились нормальные стабильные взаимоотношения. Мы не пренебрегаем возможностями украинского транзита, но нужно гармонизировать эти направления», – сказал он (www.rusnovosti.ru, 08.11.2011 г.).

По словам В. Язева, открытие морской газовой магистрали значительно уменьшает транспортные и экономические риски для России. «Этот путь самый экономичный. Мы не платим налогов странам, нет компрессорных станций, которые обычно через 100–150 км строятся. Это самый короткий путь для Ямальского и Южнорусского месторождений газа. Мы долгие годы бились за создание этого газового коридора», – отметил депутат.

При этом официальный представитель «Газпрома» С. Куприянов заявил, что открытие «Северного потока» не решит все проблемы «Газпрома», однако является значимым событием для компании и России в целом, так как его создание означает создание третьего экспортного коридора, более гибкого по отношению к европейским потребителям.

По его словам, проект окупится еще не скоро. «Газопроводы не окупаются быстро, они рассчитаны на то, что будут работать на протяжении 30–50 лет.

Исходя из этого и строится бизнес-модель таких компаний, как “Nord Stream”», – отметил он.

При этом доля корпорации на рынке, согласно прогнозам, несколько увеличится – к 2030 г. с нынешней четверти до 30 % рынка. «Но доля – не самое главное. Можно занять 100 % долю рынка, поставив газ за три копейки, но нужно ли это? Поэтому мы следим за нашей долей на рынке, но это не какая-то самоцель. Скорее, нужно обеспечивать одновременно надежные поставки для потребителей, соблюдая свои коммерческие интересы», – подчеркивает С. Куприянов (<http://vz.ru>, 08.11.2011 г.).

В то же время, в корпорации считают, что «Южный поток» и «Северный поток» – звенья одной цепи. «Естественно, что потребители на юго-востоке Европы смогут получить дополнительную возможность приобретать российский газ только после введения в строй “Южного потока”. Сейчас работа по нему идет в полном соответствии с графиком. Мы продолжаем ориентироваться на жестко зафиксированную дату – начало его эксплуатации – конец 2015 г.», – заявил он.

Следует отметить, что С. Куприянов также коснулся и вопроса пересмотра газовых соглашений с Украиной. По его словам, суд над экс-премьером Украины Ю. Тимошенко никак не связан с выполнением «Нефтегазом» своих обязательств. «У нас общее понимание того, что нам нужно говорить не об их пересмотре, а нужно выходить на более крупные договоренности, которые в том числе будут включать в себя и условия поставки российского газа. Мы ведем эти переговоры, сейчас я бы не хотел вдаваться в подробности. Сейчас прогнозировать, когда они завершатся, крайне сложно», – сказал он.

При этом представитель «Газпрома» предлагает обратить внимание на реальные цифры, которые показывают, что «цена на газ для Украины абсолютно сопоставима с теми ценами, которые платят ее соседи в Европе». «С учетом тех скидок в размере экспортной пошлины, о которых были достигнуты договоренности в Харькове, цена получается вполне адекватная и посильная, как показывает практика последних лет. Другое дело, что (Украине) хотелось бы дешевле, но это уже то, за чем наши украинские партнеры регулярно приезжают в Москву», – пояснил С. Куприянов.

Открытие «Северного потока» в СМИ также активно комментируют политики и эксперты. Так, ведущий эксперт по энергетическим программам Центра Разумкова В. Омельченко сказал: «Сейчас Украина перекачивает около 100 млрд куб. м газа. После того как “Северный поток” заработает на полную мощность, эта цифра составит 70–80 млрд куб. м». Эксперт также считает, что от введения «Северного потока» на лаврах победителя будет почивать отнюдь не Европа, а Россия – ведь с введением этого газопровода поменяется лишь маршрут транзита, а вот источник поставок останется тот же. При этом Россия получает и новые политические рычаги влияния как на Европу, так и на Украину – Кремль сможет маневрировать режимами транзитных газопро-

водов. По словам В. Омельченко, реальную энергетическую угрозу для Украины несет другой газопровод – «Южный поток». Правда, его реализация – под знаком вопроса из-за дороговизны и несоответствия европейской политике энергетической безопасности.

Директор Института энергетических исследований Д. Марунич в своем комментарии отметил, что проектная мощность «Северного потока» составляет около 55 млрд куб. м газа в год. Он рассчитан на поставки газа в страны северной Европы, прежде всего в Германию. Планируется достроить этот газопровод до Великобритании.

На первом этапе Россия не сможет загрузить «Северный поток» в полную мощность. Сейчас существуют контракты на поставку около 22–25 млрд куб. м в год, но постепенно «Газпром» с помощью своих контрагентов в Европе будет расширять объемы поставок. Поскольку «Северный поток» строился для поставок газа именно в страны Северной Европы, а через Украину идет газ в страны Центральной и Южной Европы и Турцию, то это приведет к незначительному уменьшению транзита. «Я думаю, что это будет 5–10 %. Но здесь есть другой момент: строительство этого газопровода позволяет России маневрировать потоками газа и таким образом «Газпром» получит определенные рычаги влияния на страны-транзитеры и страны-потребители», – подчеркнул эксперт.

Если же будет построен «Южный поток», то для Украины это будет означать существенное снижение транзита российского газа до 30 %, а в совокупности с «Северным потоком» мы можем лишиться транзита газа в объеме до 40 % от нынешних показателей.

Выгода Европы от альтернативной ветки газопровода в том, что она будет получать газ по различным каналам, и в случае аварии на одном из маршрутов может задействовать возможности другого. Для потребителей это хорошо.

Если власти ЕС будут строго придерживаться принципов, заложенных в Третьем энергопакете и других нормативных документах ЕС, то они не позволят «Газпрому» доминировать на своем рынке. Евросоюз будет требовать от него и других поставщиков равноправной конкуренции на рынках ЕС. И в этом случае «Северный поток» можно рассматривать как геополитический проект, позволяющий России реализовывать амбициозные проекты со своими партнерами в Европе (<http://for-ua.com>, 08.11.2011 г.).

Экс-министр топлива и энергетики Ю. Продан считает, что последствия для Украины в том, что она может лишиться части транзита, но не основного, поскольку потребление газа в Европе будет расти.

«В отношении выгод Европы... трудно сказать. Это нужно спросить у Европы. Россия говорит, что Европа получит независимые поставки газа и не будет испытывать влияние других стран-транзитеров, в том числе Украины. Хотя стоимость строительства «Северного потока» столь огромна, что это, на мой взгляд, скажется и на цене транзита через этот газопровод, поскольку она будет выше, нежели транзит через Украину», – сказал Ю. Продан.

Эксперт по энергетическим вопросам В. Землянский обратил внимание на то, что когда начиналось строительство первой ветки «Северного потока», было заявлено о том, что она строится для малого месторождения. То есть газ «Северного потока» не будет касаться украинского транзита. В конце строительства, где-то полгода назад, было заявлено, что газ для «Северного потока» будет взят с баланса, проходящего по территории Украины. Произошла смена позиций. При этом «Газпром» заявлял в Европе о том, что это не будет касаться украинского направления.

«Таким образом, мы говорим, что Украина гипотетически может утратить определенный объем транзита. Наиболее вероятно, что это будет около 20 млрд. куб. м газа в год, которые Европа будет получать по северному маршруту. Но, не стоит забывать, что у Украины есть козырь в игре с Европой и Россией. Это подземные хранилища газа на западе страны. Поэтому украинское направление транзита газа будет существовать всегда», – обращал внимание эксперт.

По его мнению, сколько бы ни построили альтернативных газопроводов, отказаться от транзита по Украине невозможно априори. Можно лишь говорить об уменьшении транзита до определенного минимума в 60–70 млрд куб. м газа в год.

Этот объем не может быть прокачан по альтернативным веткам, поскольку на них нет подземных хранилищ газа, которые дают возможность поддерживать давление в газопроводе во время пиковых нагрузок

В. Землянский считает, что с помощью «Северного потока» Европа хочет застраховаться от возможных кризисов между Россией и Украиной. Россия же заинтересована в существовании определенного напряжения в газовых отношениях с Украиной, чтобы европейские инвесторы продолжали финансирование других проектов («Южный поток»). «Приведу пример заинтересованности России в дестабилизации наших газовых отношений: когда в РФ стали заявлять, что НАК “Нефтегаз” не вовремя расплатился за газ, то никто не сказал, что в России было четыре выходных и только поэтому “Нефтегаз” не рассчитался до седьмого ноября. “Газпром” просто в это время не работал.

На наши отношения эта информационная атака не повлияла, но для Европы – это определенный маяк, что в преддверии запуска “Северного потока” в России существуют определенные разногласия с Украиной по поводу газа. Украина же на это не ответила ничего», – подчеркнул эксперт.

Независимый российский политолог, заместитель директора Института проблем глобализации А. Баранов в своем комментарии отметил: «Собственно говоря, никакой выгоды для Украины в запуске “Северного потока” изначально и не предполагалось. В данной ситуации Россия пытается минимизировать политические и экономические риски, хотя есть все основания считать, что сам по себе этот трубопровод станет более расходным, чем любые договоренности, связанные с украинской ГТС.

И тут, мне кажется, речь в первую очередь все-таки о политических рисках. При В. Путине Россия неоднократно “выступала”, ставя во главу угла, прежде всего, политические вопросы, даже если это и было несколько нерационально с точки зрения экономики.

В частности, в качестве небольшого примера приведу недавний разговор российского президента с нынешним главой МВФ К. Лагард, в ходе которого Д. Медведев пообещал ей 10 млрд долл. в качестве поддержки финансовой системы Европейского союза. Притом, что самой России эти деньги были бы далеко не лишними. Более того, эта сумма с лихвой покрыла бы любые преференции, которые Кремль мог бы предложить В. Януковичу, и которые украинский президент мог бы желать.

В данном же случае Россия оплачивает Европе ее спокойствие, поскольку известно, что в конце каждого года, когда между РФ и Украиной возникают традиционные “газовые терки”, европейцы начинают сильно нервничать».

Эксперт, глава правления Альянса «Новая энергия Украины» В. Боровик отметил, что с запуском «Норд-стрима» Украина теряет не настолько много объема транзита, как прогнозируют отдельные российские издания, потому что этот масштабный поток транспортирует энергоресурс из источников, мало касающихся Украины.

Для Европы «Северный поток» является диверсификацией путей доставки энергоносителей, а не диверсификацией их источников, заложенных в европейских энергетических стратегиях. И это действительно для Европы интересно, поскольку является одним из «облегченных» пунктов безопасности обеспечения энергоносителей. «В свое время были заданы достаточно веские вопросы относительно поставок энергоносителей через территорию Украины. И хотя вины нашей страны в этом не было, тем не менее, в психологии европейских потребителей эта проблема сформировалась в виде неразрывного конфликта “РФ – Украина”, а с помощью “Северного потока” поставка энергоносителей идет напрямую из России через другие страны, минуя Украину.

Таким образом, “Северный поток” для европейцев, я повторюсь, это действительно диверсификация безопасности поставки энергоносителей, однако никоим образом не диверсификация безопасности их получения из других источников, заложенных в европейской стратегии», – сказал В. Боровик (<http://for-ua.com>, 08.11.2011 г.).

Эксперт-политолог А. Палий, комментируя открытие «Северного потока», подчеркнул: «Этот проект исключает в первую очередь как транзитные страны Польшу и Беларусь. На Украину он практически не влияет, поскольку наша ГТС ориентирована прежде всего на потребителей юга Европы. Газ по “Северному потоку” идет на север, поэтому он будет отнимать у украинской ГТС проценты только в случае запуска второй ветки» (<http://for-ua.com>, 08.11.2011 г.).

По мнению эксперта, Украина как была, так и останется основным транзитером российского газа в Европу. Было 80 %, станет – около 70 %, но это не слишком серьезное влияние. РФ подписала долгосрочные контракты, в том числе с югом Европы, которые невозможно обеспечить посредством механизмов «Северного потока».

Значительно более опасен для Украины «Южный поток». Но сегодня этот проект фактически впал в коллапс, говорил А. Палий. Главная причина: ЕС отказывается предоставить этому проекту привилегированный статус, присвоенный «Северному». Это значит, что на «Южный поток» будет распространяться действие так называемого третьего пакета ЕС.

Это европейское законодательство, требующее, чтобы газ и газопроводные сети принадлежали разным компаниям, чтобы не было монополии, и к этим газопроводам можно было допускать посторонних поставщиков. Кроме того, ЕС требовал, чтобы «Южный поток» мог работать в режиме реверса.

Для «Газпрома» это категорически неприемлемая ситуация, чтобы газ конкурентов шел по построенным за российские деньги трубам. В РФ уже говорят, что будут развивать китайское направление вместо европейского и т. д. Фактически речь идет об отказе от «Южного потока».

Примечательно также следующее: «Южный поток» создает огромную проблему для Турции, которая не хочет терять свой практически монопольный статус в торговле ближневосточными нефтью и газом. Поэтому у нее нет желания давать разрешение на прокладку трубы по своей зоне в Черном море. А география Черного моря такова, что тут либо Турция, либо Украина...

Таким образом, можно уверенно прогнозировать сохранение в перспективе Украиной статуса страны-транзитера.

А. Потіха, наук. співроб.

В. Янукович: Україна закріпила за собою звання провідної зернової держави світу

Виробництво зерна в Україні традиційно посідає одне з основних місць у розвитку сільського господарства. І хоча у виробництві культур, що складають основу вітчизняного зернового ринку – пшениці, ячменю, і кукурудзи – зайняті десятки тисяч сільгосп підприємств, а у сфері експорту рахунок йде на сотні операторів, проте, лише з десяток компаній можна назвати помітними гравцями в національному масштабі. Як відзначають експерти, зерно пшениці – найважливіший сільськогосподарський об'єкт міжнародної торгівлі:

майже 60 % усього експорту зернових. Серед основних досягнень вітчизняного зернового ринку можна виділити такі: Україна (разом з Росією і Казахстаном) увійшла в елітарну групу провідних експортерів зерна на світовому ринку (щорічний експорт у 60–80 країн світу, обсяги експорту – від 7 до 18 млн т). «У нинішньому році Україна твердо закріпила за собою звання провідної зернової держави світу», – зазначив Президент В. Янукович на урочистому зібранні з нагоди Дня працівників сільського господарства, додавши, що за обсягами експорту пшениці наша держава посіла 8 місце в світі, кукурудзи – 3, ячменю – 1 місце.

«Ми вже зібрали понад 50 млн тонн зерна, а загалом очікуємо близько 55 млн тонн, що може стати історичним рекордом для країни. Щиро вітаю з цим успіхом присутніх у цьому залі і всіх аграріїв країни», – додав Президент. Агрохолдинги забезпечують значні інвестиції у виробництво зерна, розвиток виробничої й портової інфраструктури. Швидко формується сучасна пофірменна структура організації галузі.

Урядовці мають амбітні плани щодо подальшого розвитку зернового ринку. В 2015 році урожай зерна в нашій країні повинен досягти 80 млн т. В усякому разі таку мету поставили перед агросектором урядовці, заклавши її в програму «Зерно України». План на 2012 рік, озвучений віце-прем'єром А. Ключевим, припускає урожай в об'ємі 54,3 млн т.

Не дивлячись на розрив в майже 30 млн т між поточними і бажаними урожаем через три роки показниками урожаю, і вітчизняні, і зарубіжні експерти називають цей план реальним і досяжним у вказані терміни. «Плани влади зібрати через п'ять років 80 млн т зернових цілком логічні. Україні повезло з географічним положенням, з кліматом, з людьми та із землею. Тому урожай в такому об'ємі – це не фантазія, а реальні цифри», – заявив директор Інституту розвитку аграрних ринків В. Андрієвський.

Президент «Піонер Хай-Бред Інт. Інк» П. Шиклер відзначає, що для того, щоб вийти на визначений урядом показник урожаю, необхідно збільшити об'єм сільгоспвиробництва менш ніж удвічі. «За умови використання більш досконалих гібридів, більш розвинених агротехнологій, розвитку науки і стабільної регуляторної політики країна одержить ці 80 млн т», – відзначив він.

При цьому експерти підкреслюють, що подібний урожай – це амбітна мета для України, але у світовому масштабі такий об'єм не є рекордним. Для порівняння: Бразилія сьогодні вирощує 50 млн т одних лише соєвих бобів.

Україні під силу стати другим експортером зернових в світі. Про це заявив голова Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України, президент української аграрної конфедерації Л. Козаченко в Києві на відкритті виставок «Зернові технології» і «Фрукти. Овочі. Логістика». «Зерно для України – фундамент всього сільського господарства. Сьогодні Україна займає третє-четверте місце в світових рейтингах по експорту цієї продукції. Ми будемо другими, якщо зможемо утримати існуючий рівень», – заявив Л. Козаченко.

Про небезпідставність таких заяв свідчить, зокрема, інформація про те, що Японія, найбільший імпортер кукурудзи в світі, в пошуках дешевшої альтернативи американській продукції здійснила найбільшу, як мінімум, за останнє десятиліття, закупівлю європейської кукурудзи, придбавши велику її партію в Україні.

Як повідомила агентству президент Continental Rice Corp. Н. Чинно, після зняття Україною мита на експорт зерна п'ять японських зернотрейдерів придбали близько 800 тис. т кукурудзи за ціною приблизно на 20 дол. менше, ніж вартість американського зерна.

100 тис. т української пшениці закупила Йорданія, а Єгипет відновив участь України в тендерах з купівлі цієї зернової культури. Варто підкреслити, що для України сам факт участі у такому тендері – дуже позитивна новина, оскільки українського зерна на ринку Єгипту нема з 2008 р. Фахівців компанії-закупника, єгипетської GASC, свого часу не задовольнила якість нашої пшениці – наявність в ній домішок і низький відсоток протеїну. Тепер єгиптяни підняли планку вимог, і перевірятимуть в портах зерно, що відвантажується з України. Рівень протеїну в зернових не повинен бути нижче 12 %. Станом на 1 листопада 2011 р. в результаті тендеру Єгипет закупив в Україні 60 тис. т пшениці за 247,92 дол./т. Про це заявив заступник голови державного Головного управління по постачаннях товарів Єгипту Н. Номани. Таким чином, загальна сума становить 14,8 млн дол. Загалом же, як повідомляють ЗМІ, в рамках останніх тендерів Єгипетський GASC закупив близько 400 тис. т борошномельної української пшениці. Що стосується вартості, то вона виявилась значно дешевшою європейської (різниця становить близько 40 дол./т) і навіть російської продукції (близько 10 дол./т).

Тим часом на ринку в жовтні склалися найбільш сприятливі умови для відвантажень зерна. А саме – пшениці та кукурудзи. Мит немає, а Росія відчуває труднощі з транспортуванням свого зерна за кордон, що дає Україні можливість відіграти втрати попередніх місяців. Так, РФ станом на 26 жовтня поставила, за даними Мінсільгоспу Росії, понад 12 млн т зерна, переважно пшениці. Зараз, за даними місцевих російських операторів, експорт зерна фактично заблокований, як пояснюють в «АПК-Інформ», через брак залізничного складу. Оператори намагаються вивозити зерно до портів автомобільним транспортом, що створило ажіотаж і спричинило в результаті подорожчання послуги автоперевезення в 2-3 рази. А це знизило конкурентні переваги російського зерна.

Тож Україна отримала потенційні переваги. Вже відомі лідери поставок в цьому сезоні. За даними компанії Grain Ukraine, перше місце зайняла компанія “Бунге”, змістивши з цього місця “Нібулон” (він посідав перше місце з експорту в 2010-2011 МР.- Авт.). Друге належить “Хлебінвестбуду” - держоператору з приватними інвестиціями, а третє - компанії “Кернел”.

Експерти сподіваються, що скасування мит, а також нинішнє зниження експортної активності по зерну нашого прямого конкурента – Росії – дасть змогу українським операторам до кінця року надолужити згаяне і домогтися відвантаження на рівні 10 млн т зерна.

Загалом на 14 листопада Міністерство аграрної політики та продовольства оцінило обсяг експорту зерна з початку 2011/2012 маркетингового року (липень 2011-червень 2012 року) в 5,948 млн т. Про це повідомив начальник департаменту економічного розвитку й аграрного ринку Мінагрополітики С. Кваша.

Експорт культур становить: 2,027 млн т продовольчої пшениці, 0,962 млн т – фуражної, 1,827 млн т ячменю, 2,022 млн т кукурудзи. Зі слів експерта, на відповідну дату минулого маркетингового року було експортовано 5,075 млн т зерна. Таким чином, приріст експорту цього року становить 0,873 млн т зерна.

Нагадаємо, що до листопада в цьому сезоні, незважаючи на значну перевагу обсягу врожаю, темпи експорту зерна з України були значно нижче, ніж у першій половині сезону 2010/2011. За даними експертів компанії GrainUkraine, надолжити згаяне в перші місяці сезону вдалося завдяки активізації експорту кукурудзи.

За словами Прем'єр-міністра М. Азарова, «кон'юнктура світового ринку дає змогу прогнозувати річний експорт на рівні понад 30 млн т. І попит на продовольство надалі тільки збільшуватиметься. Але сьогодні пропускні можливості портових елеваторів України перебувають в межах 25 млн т. Як наслідок, нині важливим напрямком підтримки експорту є розбудова системи річкових та морських припортових елеваторів. Це зумовлено тим, що при прогнозованому збільшенні експорту зерна до 36 млн т потрібно підвищити щомісячне його відвантаження до рівня 3,5 млн т. Отже, йдеться про будівництво нових елеваторних потужностей в межах 9 млн т.

Сьогодні наша держава розглядає зернові запаси як валютно-грошовий резерв. І бачить свою перспективу у формуванні світового фонду-запасу зерна при ООН. Український уряд підтримує ініціативу науковців та Мінагрополітики, яка полягає в тому, щоб спільно з FAO (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН, Food and Agriculture Organization – Ред.) розробити Концепцію створення світового резерву зерна і визначити місце та квоти в ньому України.

Формування такого резерву тільки посилить стабільність світових продовольчих ринків. Україна за такого підходу могла б щорічно формувати квоту світового резервного зерна ООН у 10 і більше мільйонів тонн. Ми могли б не тільки зберігати його, а й, за розпорядженням FAO, доставляти за призначенням».

Проте сучасний стан ефективності зерновиробництва все ж викликає занепокоєння через свою нестабільність. З погляду сезонної цінової динаміки останніми роками український зерновий ринок відрізняється різними коливаннями цін.

За словами експертів, на сьогодні державне регулювання ринку зерна не відіграє стимулюючої ролі щодо виробництва зерна та не забезпечує ефективного реагування ринковими методами на впливи світового зернового ринку. При цьому ефективність та прогнозованість державного регулювання ринку

зерна є об'єктивною передумовою зростання зернового сектора України. Недостатня системність та неузгодженість законодавства України, а також його вибіркове виконання справляють суттєвий негативний вплив на стан зерновиробництва, що призводить до втрат для учасників зернового ринку та економіки в цілому.

Президент біржового комітету Української аграрної біржі Б. Губський зазначив, що для повноцінного функціонування економіки необхідне створення оптових ринків, основною задачею яких є формування ціни, яку можна було б погоджувати, враховуючи сезонність сільськогосподарського виробництва. Утім ситуація з нормативною базою в Україні в цій сфері досить складна і суперечлива. Отже, на його думку, функції держави тут полягають у створенні відповідного сучасним реаліям нормативного поля.

Експерти вважають, що стратегічний підхід до державного регулювання зернового ринку та вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази, що регулює правовідносини на ринку зерна, можуть істотно покращити результативні показники функціонування як окремих суб'єктів зернового ринку, так і в цілому агропродовольчого сектора України.

Констатуючи досягнення в цьому році гарного врожаю зернових, експерти все ж таки звертають увагу на деякі невирішені питання на зерновому ринку. Україна поки що відчуває проблеми з ефективною реалізацією десятків мільйонів тон зерна, що призвело до зниження цін та, відповідно, стимулів для подальшого виробництва. Крім того, погодні умови не дозволяють мати гарантовані об'єми виробництва.

За словами О. Стоянова, в поточному році рекорди врожайності б'ють багато культур. Але у таких вражаючих показників є і зворотний бік медалі. В країні просто не вистачає потужностей для переробки і зберігання продукції. «На початок листопада в Україні 99 % соняшнику вже зібрали. Зібрано і 90 % урожаю сої. А ось кукурудзу ще не зібрано майже 1 млн га, а це – 5 млн т або 10 % очікуваного урожаю», – зазначив генеральний директор Української аграрної конфедерації.

За його словами, кукурудза стоїть в очікуванні збирання, тому що елеватори буквально забиті зерном, на них вже утворилася черга з компаній охочих відвантажитися у напрямі портів після відміни мит. Проте через відсутність необхідних для цього в потрібній кількості вагонів-зерновозів українським елеваторам доводиться вивільнятися місткості місцевих елеваторів, практично нікуди розміщувати кукурудзу після сушки. Ось і гальмується збір урожаю. «Елеватори припиняють приймання кукурудзи. Темпи її обмолоту знизилися до 150 тис. т на добу і при такому стані на завершення збирання кукурудзи знадобиться ще більше 30 днів. А справа йде до зими!», – відзначає С. Стоянов.

На його думку, для виходу з ситуації, що склалася, необхідно в терміновому порядку вирішувати транспортні проблеми, що полягають в тому, що, за повідомленнями експедиторських компаній, з близько 11 тис. вагонів-зер-

новозів понад 2 тис. через поломки непридатні до експлуатації. «Треба щось вирішувати по рухомому складу. Також скрізь, де це можливо, як в колишні роки, використовувати так званий «прямий варіант», особливо що годиться для кукурудзи, коли вагони із зерном при надходженні в порт вивантажуються прямо на судна», – вважає С. Стоянов.

Також викликає тривогу і зниження показника рентабельності виробництва зернових і зернобобових в період з 2007 по 2010 рік з 28,7 до 13,9 %, хоча минулий рік продемонстрував зростання рівня рентабельності в порівнянні з 2009-м (у 2009 році – 7,3%).

Утім, експерти переконані, що сьогоднішні проблеми не повинні завадити розвитку зернового ринку в перспективі. Зростаючий світовий попит на аграрну продукцію створює сприятливі умови для розвитку аграрного сектору України, зокрема зернового господарства. Завдання держави – ефективно використати ці умови (*Крупнейшие аграрные компании Украины: производство и торговля зерновыми // <http://agroconf.org/> - 2011. – 7.11; С. Стоянов: На элеваторах Украины - очереди на отгрузку в порты, вагонов катастрофически не хватает // <http://agroconf.org> - 2011. – 1.11; Зерновой рынок Украины завмер і чекає скасування мит // <http://www.epravda.com.ua> - 2011. – 14.10; Украина может стать второй в мире по экспорту зерновых – Козаченко // <http://agroconf.org> - 2011. – 2.11; Привид бродить по озимих... // <http://www.silskivisti.kiev.ua> - 2011. – 4.11; Зиму выдержат лишь 20 % посевов озимых – Гидрометеоцентр // <http://agroconf.org> - 2011. – 9.11).*

Партійна позиція

Ю. Якименко, мол. наук. співроб.

Перспективы объединения Партии регионов и «Сильной Украины» в оценках политиков и экспертов

Очередной этап полемики вокруг ожидаемого слияния Партии регионов и партии «Сильная Украина», возглавляемой вице-премьер-министром, министром социальной политики С. Тигипко, и дискуссия относительно перспектив этого проекта вновь приобрели остроту после состоявшегося недавно съезда «Сильной Украины», в ходе которого, вопреки прогнозам, решение вопроса слияния партий было отложено на неопределенный срок. О возможном объединении «Сильной Украины» и Партии регионов с целью «консолидации реформаторских усилий» С. Тигипко и Н. Азаров объявили еще в августе.

По словам С. Тигипко, предложение партии «Сильная Украина» присоединиться к Партии регионов поступало давно. «Когда я увидел, что Президент В. Янукович готов браться за непопулярные решения, я понял, что готов и даже буду инициировать (вступление в ПР). Почему бы в конце концов не объединиться?» – сообщил политик, подчеркнув, что такое решение представляется ему очень своевременным. «Осенью начинается политический сезон... Выборы в парламент – будет много крика и деструктива. Хотим без лишней конкуренции внедрить конструктив», – заявил вице-премьер. Второй причиной С. Тигипко назвал крайне нестабильную ситуацию в мире: «Чтобы избежать проблем для нашей Украины – нам нужна консолидация для повышения конкурентоспособности. И этот шаг тоже пойдет на пользу и партиям, и стране... Только одно может изменить ситуацию – реформы. Но нужна консолидация и политическая воля».

Как именно будет проходить объединение партий, тогда было еще не решено. Впрочем, несмотря на продолжающиеся в последние месяцы консультации, окончательного решения нет и сегодня. «Каким образом будет проходить объединение – мы сами еще не знаем... 1,3 млн человек в Партии регионов, в «Сильной Украине» – чуть больше 100 тыс. Но не это главное. Для меня самое главное – на что ориентируемся. С какой позиции «Сильной Украины», людям, которые пришли в партию, это легче делать? Если отбросить личные амбиции, то я убежден, что, входя в партию власти, изнутри внедрять решения гораздо будет легче», – заявил С. Тигипко.

Н. Азаров тогда высказал мнение, что на объединение партий потребуются около двух месяцев. «Сначала рабочая группа наработает предложения, потом пройдут съезды партий, и уже в конце пройдет объединенный съезд Партии регионов и «Сильной Украины»... Я думаю, это займет месяца два, учитывая уставы партий, проведение конференций, областных конференций», – прогнозировал Премьер-министр, уверяя, что к этой инициативе присоединятся и другие партии.

С. Тигипко неоднократно заявлял, что возглавляемая им политическая сила стремится к объединению с ПР исключительно ради возможности более эффективно содействовать проведению социально-экономических реформ, очень важных, по его мнению, для страны. Впрочем эксперты указывают, что объединение партий, помимо прочего, может принести и лично С. Тигипко ощутимые политические выгоды – не исключено, что С. Тигипко сможет если не возглавить ПР, то стать заместителем ее главы, и, кроме того, войти в первую пятерку партийного списка Партии регионов на предстоящих парламентских выборах или даже возглавить список. Комментируя перспективы объединения партий, С. Тигипко допустил, что может быть избран заместителем председателя Партии регионов в случае успешного объединения. «Я думаю, что будет достаточно логично, если я тоже буду избран съездом со временем заместителем председателя партии», – сообщил С. Тигипко, уточ-

нив, что его возможное избрание будет зависеть от того, какое количество членов «Сильной Украины» перейдет в ПР. «Думаю, у меня будет возможность быть заместителем руководителя ПР. А дальше все зависит от того, что я буду делать, как на это будут реагировать люди в стране и в партии... Я потеряю весь свой электорат, но я очень много прогенерирую реформ», – заявляет политик.

Впрочем председатель фракции Партии регионов в парламенте А. Ефремов сомневается в том, что С. Тигипко станет лидером ПР в ближайшее время. «Вы знаете, я в ближайшей перспективе вообще это не вижу... а в далекой перспективе – время нужно, работа и соответствующее усердие», – заявил он. По словам политика, для того чтобы возглавить партию, в нее необходимо вступить и получить поддержку других членов партии. «Для того чтобы ему возглавить Партию регионов, вначале ему нужно вступить в Партию регионов и найти поддержку, у нас большая партия и много ярких личностей», – считает А. Ефремов. Вместе с тем он не считает, что в партии возникнут конфликты в том случае, если С. Тигипко станет ее лидером, так как, по его словам, если такое и возможно, то только эволюционным путем, который исключает возможность возникновения таких конфликтов.

Заместитель руководителя фракции НУ – НС в Верховной Раде Т. Стецькив допустил возможность того, что С. Тигипко может возглавить список ПР на парламентских выборах. Комментируя обращение фракции КПУ к правительству с требованием отставки С. Тигипко с должности вице-премьера Украины – министра социальной политики, Т. Стецькив заявил: «Тигипко никто не будет снимать, после того как он записался в Партию регионов. Думаю для Сергея Леонидовича будут рассматривать другую перспективу, ему готовят роль первого номера в списке ПР на парламентских выборах. Перспективы премьерства для С. Тигипко пока нет. А для коммунистов требование его отставки – это откровенный пиар, направленный на мобилизацию какой-то части электората вокруг себя. Для этого необходимо критиковать С. Тигипко за пенсионную реформу. Никаких практических последствий данное обращения для С. Тигипко это иметь не будет», – считает политик.

По мнению заместителя Председателя Верховной Рады Н. Томенко, в случае формирования нового правительства С. Тигипко «сохранит, как минимум, должность вице-премьера, а может даже улучшить свой пост». Он также не сомневается, что С. Тигипко будет в первой пятерке списка Партии регионов на будущей парламентской кампании, хотя его сторонники будут разочарованы, «поскольку они в большинстве являются людьми, которые не голосовали за Партию регионов и не будут голосовать за нее, даже если С. Тигипко будет там».

Сам С. Тигипко заявляет, что вряд ли возглавит избирательный список ПР на выборах 2012 г., поскольку видит перед собой немного другие задачи, хотя и не исключает этого. Вице-премьер-министр собирается завершить непопу-

лярные реформы, и лишь тогда думать о выборах и списках. По его словам, сегодня нужно обязательно делать непопулярные вещи и он этого не боится, потому что это действительно необходимо. «Естественно, они очень сложно будут восприниматься людьми, кто бы их ни делал. Но через определенное время придет понимание, что это нужно было делать. Вот в перспективе посмотрим – может и список возглавим», – говорит политик. В случае же провала переговоров с ПР, С. Тигипко все же не собирается переходить в оппозицию: «Нет, в оппозицию не пойду. Сейчас начинается очень интересное время – время реформ. Потому что Партия регионов и ее союзники уже долго во власти. Сейчас будут падать рейтинги – хотят они этого или не хотят. Ответом на эти рейтинги будут глубокие реформы».

Кроме того, С. Тигипко, подчеркивая, что «в случае планирующегося объединения партий “Сильная Украина” и ПР, кандидата на президентские выборы будет выдвигать съезд объединенной партии», не исключает, что этим кандидатом может стать именно он. «Что касается амбиций, то когда ты идешь в политику, ты должен ставить перед собой максимальную задачу, а если не поставишь перед собой максимальную задачу, то ты не будешь при власти эффективным», – заявляет С. Тигипко.

Позиция, занятая С. Тигипко, стала предметом оживленных дискуссий как внутри обеих партий, так и между их политическими сторонниками и оппонентами. Неоднозначная оценка некоторыми представителями «Сильной Украины» интеграционных стремлений их лидера вылилась во внутривнутрипартийный конфликт, результатом которого, в частности, стало сложение полномочий заместителя главы партии А. Кужель.

Очень жесткой критике позицию С. Тигипко подвергли представители оппозиционных партий.

Лидер партии «Гражданская позиция» А. Гриценко заявил, что присоединяясь к Партии регионов, «Сильная Украина» «купила себе билет на “Титаник”». «Тигипко купил билет на «Титаник». Люди, которые голосовали за него на выборах, видели в нем альтернативу и Януковичу, и Тимошенко... Он сразу подался за властью, и весь негатив взял на себя – за пенсионную и налоговую реформу. Сейчас еще что-то на себя возьмет. Его используют, и неизвестно, что он выиграет», – прокомментировал ситуацию политик.

В заявлении ВО «Батьківщина» относительно слияния «Сильной Украины» с Партией регионов говорится, что С. Тигипко третий раз за два года предал три миллиона избирателей. «Впервые – когда ушел в политический наем к В. Януковичу. Второй раз, когда принял участие в создании смертоносного для малого и среднего предпринимательства Налогового кодекса. Третий – сегодня, когда всю свою “сильную” партию пытается превратить в одну большую коллективную тушку», – сказано в заявлении. «В “Батьківщині” В. Януковича и С. Тигипко давно воспринимали как единое политическое целое, как крестного отца и его верного слугу. Отныне этот предательский альянс становится понятным

для всех», – заявили представители оппозиции. Политсовет «Батьківщини» призвал членов «Сильной Украины» покинуть ряды «преданной собственным лидером политической силы» и вступить в «Батьківщину» или в другие оппозиционные партии, объединенные в Комитет сопротивления диктатуре.

Заместитель лидера «Батьківщини» А. Турчинов уверен, что объединение партии «Сильная Украина» и Партии регионов – это персональное решение С. Тигипко. «Мне кажется, что нет никакого объединения партий. Есть присоединение именно С. Тигипко к Партии регионов. Я не думаю, что члены партии “Сильная Украина” будут как зомби идти в Партию регионов», – заявил политик, подчеркнув что «это персональное решение С. Тигипко, которое, безусловно, может быть оформлено, как решение съезда». А. Турчинов уверен, что люди, которые голосовали за С. Тигипко, вряд ли в восторге от такого решения. Кроме того, по его мнению, то, что С. Тигипко вошел в правительство, лишило партию «Сильная Украина» политических перспектив в качестве отдельной политсилы. «Перспективы как у отдельной политической силы, у этой структуры нет, как нет политической перспективы у коммунистов, у партии В. Литвина – то есть все это является дополнением или сателлитами Партии регионов», – заявил А. Турчинов.

Итоги внутрипартийной дискуссии по вопросу объединения с Партией регионов были подведены на заседании Национального бюро партии «Сильная Украина» накануне съезда партии. На этом мероприятии С. Тигипко заявил, что все региональные конференции «Сильной Украины» поддержали ее объединение с Партией регионов. Главной целью объединения он назвал возможность углубить реформы и сделать первый шаг в модернизации политического пространства, начав укрупнение украинских партий. «Время новых партий проходит – кроме амбиций мелких политиков, там ничего нет, – заявил С. Тигипко. – Я убежден, что стране нужны крупные политические проекты, которые ее объединяют. В противном случае Украина останется разделенной мелкими политиками и мелкими идеями». Он отметил также, что у партии есть и альтернативный путь – в оппозицию. «Но я призываю вас к власти, потому что времени нет. Хотите сделать дело – вам нужно следовать во власть», – подчеркнул политик.

22 октября, в ходе съезда партии, лидер «Сильной Украины» уточнил, что на всех региональных конференциях, где обсуждался вопрос об объединении с ПР, дискуссия проходила довольно сложно. «Мы услышали много достаточно критических замечаний, много конструктивных предложений от наших однопартийцев. И мне кажется, что сегодня мы не должны завершать работу нашего съезда... и, может, сразу после этого этапа съезда провести дополнительные консультации с Партией регионов, чтобы они это все восприняли, чтобы мы подумали, каким образом объединиться, чтобы воплотить все те разговоры, которые мы слышали от однопартийцев, и после этого собраться еще раз и принять окончательное решение», – сказал С. Тигипко. По его словам, на данном этапе важно учесть все

конструктивные предложения, которые звучали во время региональных конференций. «Нам необходимо выработать совместную программу действий и максимально привлечь актив “Сильной Украины” для работы. Это должно стать основой сотрудничества», – подчеркнул глава «Сильной Украины».

Впрочем из-за ряда несогласованных вопросов между руководством двух партий анонсированное формальное объединение двух партий не состоялось. Делегаты решили отложить пока решение вопроса, поддержав предложение С. Тигипко о продолжении консультаций с Партией регионов для выработки совместной платформы. Эта платформа должна стать основой для дальнейших переговоров с Партией регионов, после которых будет принято решение относительно объединения.

Разница во взглядах представителей «Сильной Украины» относительно перспектив партии в свете готовящегося ее объединения с ПР проявилась в позиции заместителя главы партии А. Кужель, которая, заявив, что не может войти в команду, «уничтожающую средний класс», вышла из партии и сообщила о создании нового гражданского движения. «Там не будет лидеров. Там будет главный лидер – народ. И мы обложим эту свору шакалов такими красными флажками, чтобы они понимали, что каждый флажок – это судебная реформа, это дерегуляция», – заявила А. Кужель.

Председатель партии сдержанно отреагировал на действия А. Кужель. «Это ее личное решение. Я говорю своим коллегам: берите в партию самых активных, беспокойтесь о том, чтобы пришли те люди, которые действительно хотят менять страну. Александра Владимировна сделала свой выбор, она решила заниматься не партийной, а общественной работой. Исходя из ее слов, мы практически будем делать одно дело», – от метил С. Тигипко.

Как сообщают обозреватели, делегаты съезда сошлись во мнении, что рассмотрение вопроса об объединении с Партией регионов отложено из-за слишком высоких требований к «регионалам» со стороны лидера «Сильной Украины». «Пожеланий очень много.

Сначала даже шла речь об объединении названий партий, но “регионалы” на это не согласились. Теперь ведутся переговоры о вхождении во власть на местах людей из “Сильной Украины”», – цитируют СМИ слова одного из делегатов съезда. Он добавил, что вопрос о назначении глав областных организаций СУ заместителями председателей областных организаций Партии регионов практически решен.

Таким образом, главным решением, которое приняли делегаты съезда, стала резолюция о продолжении переговоров об объединении с Партией регионов и проведении второго этапа съезда. Точная дата этого мероприятия пока не называется. С. Тигипко заявил, что это произойдет «через 30–40 дней».

Из резолюции съезда:

«Ми розуміємо, що виклики, які сьогодні постали перед Україною, вимагають від нас рішучих дій. Насамперед, ідеться про світову економічну кризу, погіршення стану економіки країни, поширення корупції, яка перетворилася на одну із загроз національної безпеки. Вистояти у цій ситуації Україна зможе невідкладно провівши глибокі системні реформи. На це спроможна тільки консолідована, сильна влада. Ми переконані, що об’єднання “Сильної України” з Партією регіонів посилить реформаторський рух у країні, дозволить реалізувати ініціативи, які напрацьовані активом наших партій... Ми підтримуємо ініціативу Лідера партії С. Тігіпка щодо об’єднання зусиль з Партією регіонів, але на базі спільно виробленої платформи для активізації реформ, модернізації країни та забезпечення добробуту її громадян».

Експерты по разному оценивают причины и перспективы решений представителей «Сильной Украины» об объединении с ПР. Некоторые из них сходятся во мнении, что это был логичный и ожидаемый шаг. Другие считают, что как самостоятельный политик С. Тигипко имел бы лучшие перспективы.

По словам главы Центра прикладных политических исследований «Пента» В. Фесенко, «при всей сенсационности, в принципе, это достаточно логичный шаг для Партии регионов и “Сильной Украины”. Хотя не все в партии С. Тигипко одобряют это решение, особенно это касается аппаратчиков, потому что их статус после слияния может поменяться, возникнут проблемы с перспективой отдельных политиков, должностями», – заявляет эксперт. По его словам, логика объединения партий основана на том, что обе они находятся на одном электоральном поле. «Что лучше: объединение или конкуренция? Для них, конечно, выгоднее объединение», – считает В. Фесенко, подчеркивая, что для Партии регионов это решение – консолидация провластного электората, устранение потенциального конкурента. «Вполне возможно, что этим решением С. Тигипко отказался от президентских амбиций в обмен, скажем, на определенные преференции – места в Верховной Раде, должность премьер-министра», – говорит политолог. Комментируя слухи, что в ПР С. Тигипко будут готовить на смену Н. Азарову или В. Януковичу, В. Фесенко заявил, что в Партии регионов «такие трюки не проходят». «В оранжевом лагере это было бы возможно, но не здесь. Тот, кто играет в такие игры, очень плохо заканчивает в этой политике», – подчеркивает политолог.

По мнению директора Лаборатории политического анализа Е. Балло, решение С. Тигипко весьма нелогично: «В свое время С. Тигипко “сватали” в лидеры ПР. Сейчас он становится далеко не самым влиятельным членом этой партии». По словам Е. Балло, С. Тигипко перешел в Партию регионов в надежде сохранить себя во власти, а также защитить свой бизнес. «Арест Ю. Тимошенко заставил многих людей в Украине задуматься о собственном

будущем. И С. Тигипко, который старался быть “своим” для любой власти, решил, что просто быть лояльным к ПР мало, необходимо быть в ПР, – уверен политолог. – Выбирая между собственной партией, возможностью быть самостоятельным политическим игроком и между безопасностью, С. Тигипко отдал предпочтение последнему».

Политологи отмечают, что хотя в последнее время рейтинги С. Тигипко и его проекта снижались, популярность Партии регионов, правительства и власти в целом снижалась еще быстрее. Приближение парламентских выборов требует от ПР решительных действий для сохранения электоральной поддержки. Если ранее самостоятельное участие «Сильной Украины» в выборах выглядело возможностью собрать голоса тех, кто ни при каких условиях не готов голосовать за ПР, в пользу будущего парламентского большинства, то сегодня члены партии С. Тигипко представляются «регионалам» конкурентами, способными лишить их части голосов избирателей. Таким образом, слияние двух партий – способ решения этой проблемы. В то же время объединение двух партий, по мнению обозревателей, может быть выгодно другому конкуренту С. Тигипко – А. Яценюку.

Как подчеркивает эксперт Института Горшенина В. Застава, с объединением «Сильной Украины» и Партии регионов в стране остается четыре политических проекта, которые относительно прогнозируемо могут пройти в следующий состав Верховной Рады: ПР, «Батьківщина», «Фронт змін» и «Свобода». «Теперь в Украине остается один квазиопозиционный проект – “Фронт змін”. Можно предположить, что он станет вынужденным выбором для значительного числа политиков и бизнесменов, а билеты в “поезд Яценюка” на ближайших выборах будут самыми дорогими. Ведь связывать свою политическую карьеру с ПР для многих уже неприемлемо, а идти по спискам “Батьківщини” – испортить себе отношения с властью и подвергнуть угрозе собственный бизнес. Радикализм “Свободы” также является препятствием для многих желающих попасть в парламент, к тому же, эта партия не пользуется популярностью в южных и восточных областях. В свою очередь проект А. Яценюка позволяет “сохранить лицо”, быть как бы в оппозиции и не связывать себя с “донецкой командой”. С другой же стороны, на Банковой не против такой “конструктивной” оппозиции. При этом необходимо помнить, что “Фронт змін” имеет свою границу рейтинга», – подчеркивает эксперт.

В то же время руководитель социологической службы «Украинский барометр» В. Небоженко считает, что в состав Партии регионов вслед за «Сильной Украиной» могут войти «Фронт змін» и даже «Свобода». «Все проекты, которыми руководит оппозиция или те политики, на которых рассчитывает Партия регионов, – С.Тигипко, А. Яценюк и даже “Свобода”, – могут стать жертвами интеграционных процессов, которых требует Партия регионов... Потому что за все нужно платить. Им дали возможность за счет оппозиции подняться, теперь их очередь помогать Партии регионов на парламентских

выборах», – отметил эксперт. «А что думал Яценюк? Ему дали возможность собрать голоса по всей Украине, когда Партия регионов имитировала электоральный плюрализм во время президентской кампании. Они («Фронт змін», «Свобода») два года пользовались самыми дорогими телеканалами Украины при полном уничтожении доступа оппозиции к официальным СМИ», – заявляет политолог.

В. Небоженко считает, что в случае вступления в Партию регионов партии «Фронт змін» и ВО «Свобода», часть малоизвестных партийцев выйдет из рядов политических организаций. По мнению политолога, у тех, кто не согласится поступать к «регионалам», есть хорошие перспективы баллотироваться на выборах в мажоритарных округах. «Если Партии регионов не удастся через административный ресурс контролировать выборы в Верховную Раду, то, конечно, все эти люди пойдут по мажоритарным округам. Думаю, немало из них свое нежелание вступать в Партию регионов будут подавать как большое политическое преимущество, и я думаю, что электорат это оценит как заслугу», – заявил эксперт.

Директор Агентства моделирования ситуаций В. Бала так же считает, что объединение «Сильной Украины» и ПР может быть выгодно А. Яценюку, который может привлечь на свою сторону электорат С. Тигипко центральной и восточной части Украины. «Если он будет правильно вести коммуникацию с гражданами, не только выступая на телешоу, но и общаясь с людьми в реальной жизни, у него есть все шансы воспользоваться этим “подарком”», – заявил эксперт.

То, что А. Яценюк и С. Тигипко всегда «конкурировали на одном поле», подчеркивает и президент аналитического центра «Открытая политика» И. Жданов. «На президентских выборах определенный перевес в электорате был у С. Тигипко в восточных и центральных областях, а у А. Яценюка на западе, но голосования за С. Тигипко были и в западных областях, там его тоже воспринимали как альтернативу В. Януковичу, В. Ющенко, Ю. Тимошенко», – заявляет И. Жданов. Таким образом, по мнению политолога, «у А. Яценюка создаются потенциальные возможности получить этот электорат».

В то же время заместитель директора Агентства моделирования ситуаций А. Голобуцкий считает, что в Партию регионов будут вливаться разве что мелкие партии, но это никоим образом не повлияет на расстановку сил в украинской политике. «У нас более 180 партии. Те партии, которые имеют хоть какие-то шансы, будут за них бороться на выборах. Может чисто для информационной деятельности еще парочка мелких партий вольется, но это не будет иметь никакого значения», – заявил он.

В. Бала согласен с этим мнением. «Особой потребности для вливания нет. С точки зрения информационных поводов – это правильный ход. Но Партии регионов надо самой заняться модернизацией, выходить на уровень коммуникации без привязки к одному региону. Объединение с другими политически-

ми силами полезно только с точки зрения, возможно, каких-то кадров, а с точки зрения электората – это бессмысленно», – заверяет он.

И. Жданов подчеркивает, что слияние с «Сильной Украиной» повысит рейтинг Партии регионов не более, чем на 1–2 %. Ведь в случае объединения этих партий «не может идти речи об арифметическом сложении рейтингов». «У Партии регионов будут те же 16 %. Возможно, если С. Тигипко разместят в списке, он добавит 1–2 % – не больше, потому что два политических «кульбита», когда он шел как самостоятельная политическая фигура на выборы, а потом пошел вице-премьером в правительство, сформировали отношение к нему», – говорит эксперт.

Таким образом объединение «Сильной Украины» и Партии регионов – непростое решение для обеих сторон. Именно поэтому неоднократно анонсированное событие до сих пор не состоялось. Ожидается, что окончательное решение по этому вопросу будет принято в ходе второго этапа съезда партии С. Тигипко, точная дата которого не называется.

Правові аспекти

Ю. Яснова, влас. кор.

До реформування Конституції долучиться громадськість?

Тема внесення змін до Основного закону знову повернулася до українського інформаційного простору. На початку цього року, як повідомлялося, Президент В. Янукович підписав указ про підтримку ініціативи зі створення Конституційної асамблеї, яка займатиметься підготовкою змін до Конституції України. На підготовку Конституції попередньо відведено 2–2,5 року. Передбачається, що протягом цього часу науково-експертна група на чолі з Л. Кравчуком напрацьовуватиме ідеї, а сама Асамблея, кількість членів якої має становити 100–150 осіб, буде ці ідеї обговорювати і затверджувати. Орган, покликаний розробити план коректування головного документа країни, може з'явитися вже до кінця поточного року.

Наразі, як повідомила кілька днів тому радник Президента з питань конституційно-правової модернізації М. Ставнійчук, науково-експертна група взяла час для доопрацювання за результатами обговорення концепції та проекту Конституційної асамблеї. «Є всі шанси, що найближчим часом Конституційна асамблея почне працювати», – пообіцяла вона.

Отже, після певного затишшя ідея конституційного реформування актуалізувалася знову. Зокрема, представляючи колективу МВС нового міністра

внутрішніх справ В. Захарченка, Президент наголосив на тому, що «конституційна реформа обов'язково буде» – Конституційна асамблея, за словами глави держави, опрацюватиме питання, пов'язані з внесенням змін до Основного закону, «і виправить ті недоліки, які в Конституції є за всіма напрямками». «Потім ми будемо вже працювати з парламентом для того, щоб ці зміни до Конституції України прийняти», – зазначив Президент.

До цієї теми глава держави повернувся і в контексті реформи місцевого самоврядування – вона, наголосив В. Янукович, набуде завершеного вигляду лише після внесення змін до Конституції, що стосуються адміністративно-територіального устрою держави. Він зауважив, що основний масив рішень щодо реформування місцевої влади перебуває в загальному руслі конституційних змін, що передбачаються в середньостроковій перспективі.

Президент запропонував у рамках роботи Конституційної асамблеї провести широку дискусію щодо вибору оптимальних шляхів розвитку місцевого самоврядування, реформування системи місцевої влади та адміністративно-територіального устрою.

Наразі учасниками міжнародних муніципальних слухань затверджені «Основні стратегічні напрями реформування місцевого самоврядування в Україні». Документ містить у собі ряд пропозицій щодо змін до Конституції та Бюджетного кодексу, а також ініціативу щодо створення Муніципального кодексу.

Водночас про готовність взятися за реформування Основного закону заявили ряд громадських та профспілкових організацій – Громадський конституційний комітет; СОГ «Трудовий рух «Солідарність»; ГР «Вільний простір»; Економічний форум України; Конфедерація вільних профспілок Львівщини; Комітет виборців Донбасу; Конфедерація вільних профспілок Луганської області; шахтарські та підприємницькі профспілки; ветерани бойових дій; ветерани розвідки; Народна рада України; Асамблея малого та середнього бізнесу України.

З їхньої ініціативи відбулося засідання Громадянського конституційного конгресу, під час якого було оголошено про початок процедури скликання всенародних зборів з метою розробки пропозицій щодо внесення змін до Конституції України. «Ми, громадяни України, представники громадських і ветеранських організацій, профспілок і релігійних громад, оголошуємо про початок процедури скликання всенародних зборів, як органу установчої влади, з метою розробки пропозицій щодо внесення змін до чинної Конституції», – ідеться в декларації, яка була прийнята на засіданні конгресу за участі близько 200 представників.

Ініціативною групою напрацьовано ряд документів, що стосуються участі громадськості в роботі Конституційної асамблеї, впровадження економічних та соціальних реформ, вирішення проблеми нелегітимності влади, реституції майна та власності, впливу на владу через інструменти прямої демократії та підтвердження європейського вибору громадянського суспільства.

Окрім того, конгрес ініціював скасування законодавчих актів, прийнятих з порушенням Конституції та приведення виборчого законодавства

у відповідність до Основного закону. Ідеться, судячи із звернення голови Громадського конституційного комітету Ю. Збітнева, про нормативні акти щодо «пенсійної реформи, освіти, медицини, захисту прав трудівників, діяльності та власності громадських організацій».

«Це має привести до принципово нових механізмів керування державою, і, як наслідок, відсторонення від керівництва нинішньої владної верхівки мирним, легітимним і конституційним способом», – також сказано в декларації.

Голова Громадського конституційного комітету Ю. Збітнев не виключив, що члени комітету продовжать свою боротьбу під час акцій протесту. «Ми зібралися, щоб ухвалити конкретні рішення і починати конкретні дії, і, можливо, щоб завтра знову вийти на вулицю, але консолідованими і не дозволяти владі робити з нас посміховисько», – заявив він.

Утім, очевидно, що згаданий конгрес чи інші подібні зібрання, ініційовані різними громадськими діячами та організаціями, у такому вигляді, з яким маємо справу сьогодні, серйозного впливу на процес конституційного реформування не матимуть. І справа тут не в протидії владі, проблема у тому, що такі органи не мають жодної легітимності: у вітчизняному правовому полі відсутні норми, що регламентували б їх створення. Ще важливіше, що конгрес не може похвалитися не лише правовою, а й внутрішньою легітимністю – його учасники не обрані більшістю, і, відповідно, не представляють більшість громадян країни чи навіть регіону, отже, говорити про загальнонародну підтримку (а без цього – який сенс претендувати на участь у конституційному процесі) не випадає.

Таким чином, доводиться робити висновок, що конституційна реформа ризикує перетворитися на одне з агітаційних гасел у майбутній парламентській кампанії – ініціатива конгресу, очевидно, одна з перших ластівок у цьому напрямі. Так само очевидно і те, що ці тенденції конструктиву загальнодержавному процесу не додадуть. При цьому, на думку багатьох експертів, необхідність внесення змін до Конституції є очевидною, оскільки в Україні до сьогодні в стадії розвитку перебуває система народовладдя і є гостра потреба забезпечення більшого контролю з боку суспільства над діями владних інститутів; є гостра потреба в збалансуванні співвідношення повноважень між гілками влади, удосконаленні адміністративної системи управління в Україні, функціонування судової системи та ін.

Впровадження змін дії Основного закону цього разу має відбутися з дотриманням усіх необхідних процедур. Для громадян, для політичної еліти і для інститутів влади важлива дієва Конституція, норми якої будуть неухильно дотримуватися всіма громадянами держави. А починатися конституційна реформа повинна з закріплення прав і свобод громадян та вироблення реальних механізмів їх реалізації.

КОМПЕТЕНТНО

В. Мусіяка, професор права, доктор юридичних наук:

«Зважаючи на бачення нашої держави в майбутньому і прагнення рухатися до Європи, варто враховувати організацію цієї сфери життя в європейських

країнах, які конституції там діють. На території Європи немає конституцій, подібних до нашої (хіба що в Білорусії чи Росії). Європейські конституції не закріплюють сильної напівавторитарної моделі влади. Такі механізми були потрібні Україні на початку її розвитку, аби стати достатньо сильною, здатною себе захистити, створити могутні державні механізми. Але сьогодні час демократизувати всі механізми влади, самоврядування, співвідношення влад і всього того, що стосується проголошених прав і свобод людини і громадянина. Все це потребує більш сучасного оформлення.

Тому я вважаю, що потрібно рухатися далі. У 2004 р. ми зробили крок вперед, але існуючий на той час механізм і політичні обставини не дозволили його реалізувати повною мірою. Наприклад, до Конституції так і не були внесені зміни щодо місцевого самоврядування. Тож у 2004 р. ми зробили крок вперед, хоча і не дуже впевнений. І сьогодні миритися з поверненням до старої Конституції, жити по ній, не вдосконалюючи текст, не виводячи його на сучасний рівень конституційного регулювання, було б неправильним.

Можна чим завгодно пояснювати необхідність, але конституційний процес потрібно завершити. А ініціатива Леоніда Макаровича цьому може посприяти. Якщо текст Конституції, прийнятий у конституційному порядку, буде винесений на референдум і затверджений на ньому, то це стане логічним завершенням болочого процесу встановлення конституційного ладу в Україні. І референдум став би свідченням того, що народ урешті-решт долучився до процесу творення Конституції».

М. Оніщук, президент Інституту правової політики:

«На моє переконання, потреба в конституційному оновленні є. Насамперед воно потрібне для того, щоб змінити конституційними засобами характер стосунків між владними інститутами, державою та громадянином. Ідеться насамперед про посилення інститутів судового контролю з боку суспільства за владою, що можна досягнути зокрема через запровадження інституту створення конституційної гарантії суду присяжних, зміни порядку формування Вищої ради юстиції, призначення суддів безстроково та деяких інших заходів. Таким чином, фундаментальними засадами оновлення Конституції є посилення можливостей судового нагляду в реалізації конституційних прав громадян.

Крім того, очевидною є потреба у розробленні та формуванні нової системи балансів стримувань і противаг в організації державної влади. Ідеться насамперед про забезпечення більш сучасної моделі організації цих відносин між Президентом, парламентом та урядом. Досягти цього можна передусім за рахунок створення верхньої палати українського парламенту, яка б у взаємодії із главою держави забезпечувала інституційне наповнення провідних державних інституцій. Ідеться про формування та призначення верхньої ланки Конституційного Суду, Центральної виборчої комісії, Ради Національного банку, національних комісій, Генерального прокурора та голови Служби безпеки тощо. Це все, безумовно, підвищить якість законодавчого процесу.

Таким чином, мотиви для конституційного оновлення і зміни Конституції є. Основний його зміст – розвиток системи народовладдя, забезпечення більшого контролю з боку суспільства за діями владних інституцій».

І. Козут, голова Лабораторії законодавчих ініціатив:

«Потреба змінювати Конституцію є і з часом стає більш кардинальною. У першу чергу це пов'язано з формуванням європейської системи противаг і стримувань у системі влади, децентралізації влади в контексті місцевого самоврядування. Базовими засадами і фундаментом Конституції мають бути не інститути, а привілеї прав людини. Якщо побудувати нову Конституцію і перевернути радянську матрешку, яка сьогодні існує в чинній Конституції, і поставити в основу людину, а вже потім розглядати різні аспекти інститутів влади (судової, виконавчої, законодавчої, місцевої), то ми зможемо говорити про існування у нас сучасної європейської конституції».

Крім того, важливо продумати чіткі і дієві системи противаг і стримувань, які б запобігали концентрації влади в одних руках, відсутності політичної демократичної дискусії в ухваленні рішень і відсутності політичної відповідальності.

Референдум – це завжди величезна загроза. Місцевий референдум може вирішити чимало проблем громади, оскільки люди мають змогу висловитися з приводу того чи іншого рішення. Проте із національним референдумом завжди пов'язана проблема – можливості маніпуляцій результатами. Референдум щодо змісту Конституції може стати фінальним завершенням тривалої і кропіткої роботи. Але йому має передувати громадське обговорення і ознайомлення громадян із питанням – яким документ є наразі, і що вони отримають натомість.

Якщо буде пропущений важливий момент розуміння суспільством змін до Конституції, обговорення окремих деталей, то цей референдум може вкотре перетворитися на маніпулятивний інструмент. І в результаті ми знову отримаємо Конституцію, яка не сприйматиметься суспільством і не буде справжнім Основним законом країни».

С. Смелянов, в. о. мол. наук. співроб.

Реальна боротьба з корупцією, чи показова ініціатива для міжнародної спільноти?

Корупція вже давно є проблемою номер один в Україні, і її вирішення залишається актуальним питанням і на сьогодні. Кожен Президент та уряд приймають закони й впроваджують нові плани боротьби з цим звичним для України явищем, але насправді жодна з цих ініціатив ніяким чином не допомагає людям

ні у веденні бізнесу, ні в повсякденному житті. Адже здирництво продовжується, а розміри хабарів, які вимагають чиновники, з кожним роком тільки зростають.

От і нинішня влада, на чолі з Президентом України В. Януковичем, також намагається проявити ініціативу у вирішенні цієї проблеми.

Спочатку навесні Верховною Радою було прийнято Закон України «Про заходи запобігання і протидії корупції». Цей Закон визначає основні засади запобігання і протидії корупції в публічній і приватній сферах суспільних відносин, відшкодування завданої внаслідок вчинення корупційних правопорушень збитків, шкоди, поновлення порушених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав чи інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Якщо проаналізувати цей документ, то стає зрозуміло, що він стосується не тільки народних депутатів, міністрів та державних службовців. Під ряд антикорупційних обмежень підпадає практично кожен, хто посідає будь-яку хоч трохи відповідальну посаду на публічних або приватних підприємствах.

Та і взагалі, антикорупційний Закон містить у собі багато цікавих пунктів. На багатьох осіб, діяльність яких підпадає під дію цього Закону, лягли обов'язки з декларування своїх видатків; обмеження за сумісництвом, на одержання подарунків; обмеження стосовно роботи близьких родичів; і, найголовніше, ризик притягнення до кримінальної відповідальності за дії, що вважаються корупційними. Але незважаючи на це, за словами експертів, цей документ не принесе ніякої користі і є абсолютно безглуздим.

Наступним у реалізації антикорупційної програми став виданий 5 жовтня 2011 р. Указ Президент України «Про першочергові заходи з реалізації Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції” № 964/2011.

Відповідно до Указу, уряд буде зобов'язаний забезпечити виконання положень Закону «Про засади запобігання та протидії корупції» в тій частині, що стосується своєчасного подання визначеними в законі суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення декларацій про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру і своєчасного оприлюднення відомостей у встановленому порядку.

Також цей Указ зобов'язує Міністерство внутрішніх справ і Службу безпеки України за участі Генеральної прокуратури до 1 листопада 2011 р. розробити та ввести організаційно-правові механізми захисту від незаконного впливу, працівників правоохоронних органів, які розслідують справи про факти корупційних проявів серед високопосадовців.

Крім того, В. Янукович тимчасово поклав на Міністерство юстиції України функції спеціально уповноваженого органу з питань антикорупційної політики.

Міністерству юстиції було доручено зайнятися формуванням та веденням Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

А до 1 грудня 2011 р. міністерство в установленому порядку має подати до Верховної Ради проект закону «про спеціально уповноважений орган з питань антикорупційної політики».

Отже, роботи О. Лавриновичу і Міністерству юстиції в цілому не бракуватиме. А беручи до уваги останню зустріч голови держави з членами уряду, де ледь не усі міністри отримали «на горіхи», покладені на Мін'юст завдання будуть виконані сумлінно та в потрібний час і вже незабаром країна знатиме прізвища всіх посадових осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

Але, все ж таки, головним документом, напрувленим на подолання корупції в країні став підписаний 21 жовтня Президентом України В. Януковичем Указ про затвердження «Національної антикорупційної стратегії на 2011–2015 рр.».

Цим же Указом В. Янукович постановив визнати таким, що втратив чинність Указ Президента України від 11 вересня 2006 р. № 742 «Про Концепцію подолання корупції в Україні. На шляху до доброчесності», який був підписаний В. Ющенком. «Метою Національної антикорупційної стратегії є зменшення рівня корупції в Україні шляхом усунення передумов її виникнення через запровадження превентивних заходів, зміцнення режиму законності, а також формування в суспільстві нетерпимого, негативного ставлення до корупції як суспільно небезпечного явища за допомогою спільних зусиль державних та громадських структур, за участі міжнародних організацій», – ідеться в тексті документа.

Серед основних завдань Національної антикорупційної стратегії можна виділити такі:

- визначення кола причин і умов, що породжують корупцію та шляхів мінімізації факторів, які детермінують її виникнення і негативні наслідки;
- визначення основних напрямів державної політики у сфері запобігання та протидії корупції;
- підвищення ступеня довіри до органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- впровадження системи моніторингу ефективності антикорупційного законодавства та забезпечення його виконання.

Реалізація Національної антикорупційної стратегії дасть змогу забезпечити розвиток вітчизняного законодавства в контексті відповідності світовим антикорупційним стандартам, встановленим Конвенцією ООН проти корупції, Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, рекомендаціями Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) та інших міжнародних інститутів.

Впровадження в дію стратегії також надасть можливість підвищити рівень роботи системи запобігання та протидії корупції, знизити рівень корупції в системі правоохоронних органів, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, скоротити обсяги тіньової економіки і сформувати в громадськості активну позицію щодо запобігання та протидії корупції.

Серед основоположних принципів стратегії є невідворотність юридичної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення; відкритість і

прозорість діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації Національної антикорупційної стратегії.

Говорячи про схвалену іншим указом Президента Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 рр., радник глави держави О. Портнов підкреслив, що її реалізація спрямована на наближення України до сучасних міжнародних норм щодо боротьби з корупцією.

«Йдеться про розвиток вітчизняного законодавства в контексті світових антикорупційних стандартів, передбачених Конвенцією ООН проти корупції, Кримінальною конвенцією про боротьбу з корупцією та додатковим протоколом до неї – відповідно до рекомендацій GRECO та інших міжнародних інституцій», – зазначив А. Портнов.

«Своїм Указом Президент України визначив принципи забезпечення Національної антикорупційної стратегії та основні напрями її реалізації», – наголосив радник глави держави.

Таким чином, маємо нову державну програму щодо боротьби з корупцією, а компетентні органи вже заявляють про покращення ситуації, надаючи дані, що за дев'ять місяців 2011 р. кількість зареєстрованих фактів хабарництва знизилася «аж» на 1,1 %. Але ж всі прекрасно розуміють, що реально рівень хабарництва аж ніяк не змінився. За даними соціологів, за минулий рік 34 % населення зізналися, що вони дають хабарі. А в позаминулому цей показник становив 21 %. Кількість корупційних схем також зросла. До цього фахівці відносять і діяльність компанії «Лівела», яка не сплатила до державного бюджету податків на суму понад 3 млрд грн, розчинившись у повітрі, і приватизацію таких державних об'єктів як «Укртелеком», який було приватизовано за конкурсом аж з однієї юридичної особи, Міжнародні Авілінії України, приватизовані за оціночною ціною без жодних конкурсів.

За повідомленнями КРУ, нинішній уряд продовжує привласнювати державні кошти, оскільки кількість закупівель в одного постачальника зросла в рази, державним газом знов керує приватна компанія, ринок зерна монополізується, і наводити такі факти можна дуже довго, оскільки їх просто безліч. А тим часом, влада, замість законів, які б реально боролися з розкраданням України, випускає безглузді закони, які, навпаки, тільки допомагають процвітати корупції.

Висловлює своє обурення і міжнародна спільнота. За словами більшості послів, бізнесмени не будуть робити інвестиції в країну доти, поки хабарництво не буде припинено. Іноземні дипломати заявляють, що прекрасно бачать, що половина вартості будь-яких державних робіт осідає в карманах чиновників і прямо пропонують владі «стримати апетит» і зробити хоч що-небудь добре для своєї для країни.

На завершення, хотілося б знов наголосити, що на сьогодні в Україні просто необхідно приділяти велику увагу протидії корупції в органах державної влади усіх рівнів. Оскільки її негативний вплив на розвиток бізнесу, еко-

номіки, політики, соціальну сферу досяг крайньої межі і потребує відповідних заходів подолання. З моменту здобуття незалежності Україна прагне бути демократичною та правовою державою з розвиненою економікою та високими соціальними стандартами. Натомість, ми потрапляємо в ряд тих країн світу, де беззаконня та свавілля є невід'ємною частиною сучасного менталітету спільнот, а будь-які моральні принципи зникли перед стійкою меркантильністю, задля якої такі речі як релігія, культура нації, державний суверенітет, економіка, державна служба та будь-який аспект життя суспільства є лише засобом для наживи шляхом здирництва та реалізації власних інтересів. І хоча нова антикорупційна програма містить багато цікавих механізмів стосовно боротьби з корупцією, але все ж таки, здається, що це більше показова акція для того, щоб потішити світову спільноту, ніж реальне бажання боротися з цим позорним явищем, яке так сильно набридло не тільки громадянам нашої країни, а й іноземцям, які, щойно ступивши на українську землю, одразу зіштовхуються з нашою наскрізь корумпованою системою. Отже, тільки час покаже нам реальну сутність нової антикорупційної ініціативи влади у вигляді «Національної антикорупційної стратегії на 2011–2015 рр.». А поки що, згідно з дослідженням центру «Транспаренсі Інтернешнл», Україна посіла «почесне» 134-те місце поруч зі Сьєрра-Леоне і Зімбабве за рівнем корупції.

Актуальна прес-конференція

В. Бондаренко, мол. наук. співроб.

У що виллється оптимізація «Укрзалізниці»?

«Укрзалізниця» оголосила про наміри в 2012 р. скоротити на 25 % загальну кількість потягів в цілях оптимізації, щоб позбутися маршрутів, які не заповнюються. В планах також зняти 30 нічних маршрутів, а кількість денних збільшити з 18 до 22 та відмінити 1686 зупинок пасажирських потягів на Придніпровській і Одеській залізницях для збільшення середньої швидкості руху потягів з 55 до 55,6 км/ч. За інформацією ЗМІ, відмінять потяги Сімферополь – Чернігів, Хмельницький – Київ. Також будуть відмінені маршрути Знам'янка – Шевченко – Москва, Львів – Адлер, Львів – Вроцлав, Маріуполь – Львів, Маріуполь – Липецьк. Протягом листопада також перестануть діяти маршрути Київ – Астана, Харків – Уфа, Харків – Липецьк, Харків – Калінінград, Харків – Мурманськ. Упродовж 2012–2013 рр. мають намір скоротити 23 напрямки.

Пояснюючи мотиви, якими керувалися при ухваленні рішення про скасування курсування деяких поїздів, у держкомпанії апелюють до результатів

моніторингу маршрутів, отриманих з використанням автоматизованої системи аналізу даних пасажиропотоку на предмет визначення попиту, економічної доцільності та технічних можливостей здійснення пасажирського руху.

На переконання гендиректора «Укрзалізниці» В. Козака, оптимізація є на разі просто необхідною, адже деякі поїзди «перевозять повітря». За його словами, останнім часом з'явилася велика кількість маршруток, автобусів, збільшилися перевезення авіатранспортом. «Зрештою, населення країни скоротилося практично на 6 млн. Але кількість рейсів пасажирських поїздів, які курсують по країні, не переглядалася дуже давно. Ось і виходить, що йде напівпорожній потяг, а паралельно з ним за цим же маршрутом автобус, який теж не може набрати достатню кількість пасажирів», – зазначив глава держкомпанії.

Підтримує позицію гендиректора «Укрзалізниці» і начальник головного пасажирського управління «УЗ» О. Іванько, наводячи, зокрема, як приклад щоденний потяг 125/126 Дебальцево – Хмельницький, в якому за дев'ять місяців трохи більше 6 тис. пасажирів (4 %) їхали з кінця в кінець, через що витрати донецької залізниці на його експлуатацію окупилися лише на 39,7 %.

Гендиректор «Укрзалізниці» переконаний, що оптимізація маршрутів жодним чином не означає, що регіони залишаться без залізничного сполучення. Він запевнив, що розклад буде відкоригований шляхом заміни маршрутів, на яких кількість пасажирів невелика, та зміни періодичності курсування поїздів, також будуть додаватися вагони до потягів на тих напрямках, де підвищений попит на квитки.

Також керівництво держкомпанії наголошує на готовності до конструктивного обговорення питання оптимальної організації транспортного приміського сполучення. Підприємство підкреслює, що готове йти назустріч місцевій владі у питаннях збереження обсягів руху приміських потягів за умови компенсації збитків відповідно до чинного законодавства.

До впровадження нового графіка руху залізничники пропонують пасажирам альтернативні маршрути.

За словами В. Козака, логістика залізничних пасажирських перевезень будуватиметься за європейським зразком. Вже сьогодні проводиться робота зі створення швидкісних пасажирських коридорів, якими нові міжрегіональні потяги перетинатимуть Україну – зі сходу на захід і з півночі на південь – всього за 10 годин. Перевезення денними поїздами планується забезпечувати між містами Київ – Львів, Київ – Донецьк і Київ – Харків.

Питання оптимізації залізничного перевезення обговорювалась на пресконференції на тему: «Скорочення кількості поїздів, маршрутів, зупинок: оптимізація роботи чи невдалий маркетинговий хід?», в якій взяли участь Й. Вінський, экс-міністр транспорту та зв'язку, та І. Голубаха, голова Всеукраїнської асоціації туроператорів України.

На думку голови Всеукраїнської асоціації туроператорів України І. Голубахи, сьогоднішня оптимізація може негативно позначитись на

внутрішньому туризмі, адже складне сполучення не сприятиме його розвитку. Експерт наголосив, що до скорочення деяких потягів потрібно підійти виважено, попередньо оцінивши всі «за» та «проти».

На його переконання, на сьогодні головними тенденціями у роботі «Укрзалізниці» задля покращення туристичного клімату в Україні, мали б стати покращення якості рухомого складу та обслуговування, зручність розкладу потягів для туристів, збільшення кількості швидкісних потягів.

Питання оптимізації не залишилось поза увагою конфедерації вільних профспілок, які побоюються, що зменшення кількості потягів спричинить скорочення робочих місць. Проте гендиректор «Укрзалізниці» В. Козак запевнив, що оптимізація не буде відбуватися за рахунок скорочення працівників: «Офіційно хочу заявити, що жодна людина скорочена не буде. Скажу більше – у нас є гостра необхідність в поповненні кадрів. Кожен пройде курси перекваліфікації. Нові маршрути вимагають висококваліфікованих бригад з обслуговування та провідників».

Проте в профспілках не розраховують на такі оптимістичні перспективи та призивають залізничників «готуватися до гіршого». «Якщо УЗ не згодиться з нашими вимогами – жоден потяг з депо не вийде», – вже пообіцяв голова вільної профспілки Південної залізниці С. Лашко.

Водночас експерти наголошують на ще одному аспекті справи – вартості поїздки, адже, можливо й не надто комфортні, але дешеві потяги будуть замінені на швидкісні і дорогі експреси. З іншого боку, наявність збиткових потягів лягає важким вантажем на фінанси «Укрзалізниці», роблячи неминучим постійне підвищення цін. Тож, якщо нерентабельні потяги скоротять, це може стати інструментом стабілізації цін на потяги, що залишилися.

Проте це не єдині нововведення в сфері залізничного перевезення – «Укрзаліниця» почала повагонний продаж квитків. Тепер поки не залишиться менше 8 непроданих місць в одному вагоні (не важливо купе, СВ або плацкарт), в наступний вагон такого ж класу квитки не продаватимуть. Першим наслідком такого кроку стало виникнення так званої «проблеми нижньої полиці», коли нижні місця є, але купити їх не можна, тому що вони в іншому вагоні, який поки що закритий для продажу.

Тож поки що експерти сходяться на думці, що заявлена оптимізація не додасть зручності пасажирам внутрішніх перевезень.

На переконання колишнього міністра транспорту та зв'язку Й. Вінського, на сьогодні «Укрзаліниця» втрачає свої позиції на ринку пасажирських перевезень. Екс-міністр окреслив основні, на його думку, проблеми «Укрзалізниці»: вона досі не реформована, відсутнє ринкове середовище в сфері перевезень та конкуренція на цьому ринку.

Ще однією невирішеною проблемою залишається питання багатомільярдних збитків у сфері приміських пасажирських перевезень. Адже, за оцінками

експертів, 70 % пасажирів є пільговиками та користуються послугами залізниці безкоштовно.

При цьому фахівці відмічають, що приміські потяги зношені на 80 % і фінанси на їхню закупівлю не передбачені у держбюджеті. Ускладнює ситуацію у приміському секторі й заборгованість облдержадміністрацій за пільгові перевезення. Так, за дев'ять місяців цього року «Укрзаліниця» перевезла пільговиків на суму майже у 1,15 млрд грн, а компенсацію отримала лише в розмірі 25 % від цієї суми. «На пасажирських перевезеннях "Укрзаліниця" має 5 млрд збитків. Тобто, кожен поїзд, що їздить, приносить збитки. Тож зрозуміло – чим менше поїздів, тим менше збитків. Але так ми можемо дійти до того, що заліниця взагалі перестане возити людей...», – окреслює невеселі перспективи Й. Вінський.

Що стосується пільговиків, то на його думку, це питання потребує законодавчого вирішення та зміни методів надання пільг – экс-міністр пропонує пільги зробити адресними, а в кожному потязі один вагон робити соціальним.

Він пропонує концепцію ринкової трансформації «Укрзалізниці», в якій ключова позиція – це конкуренція в сфері залізничних перевезень. За словами экс-міністра, замість скорочень потрібно проводити реформу. Вона має забезпечити хоча б десятивідсоткову рентабельність на маршрутах. Також, на думку Й. Вінського, до пасажирських перевезень на базі державної інфраструктури слід допустити приватних підприємців, але не проводити приватизації самої компанії. Актуальним на сьогодні напрямом розвитку залізничного обслуговування, на думку експерта, є розвиток швидкісного пасажирського перевезення. Ситуацію з оптимізацією та скороченнями потягів, маршрутів та зупинок, в запропонованому держкомпанією форматі, він вважає неадекватним кроком.

Варто відзначити, що Кабмін зареєстрував законопроект про реформування «Укрзалізниці», покликаний перетворити компанію- монополіста у державне акціонерне товариство із заборною його приватизації та продажу магістральних об'єктів.

Як прогнозують оглядачі, в результаті реформування «Укрзаліниця» зможе вільніше брати кредити, адже на разі міжнародні фінансові установи відмовляються фінансувати компанію без її корпоратизації, зокрема такі вимоги висували ЄБРР і Світовий банк. На думку експертів, таке реформування також дасть змогу «Укрзалізниці» значно поліпшити сервіс і разом з тим компенсувати неминуче підвищення тарифів за рахунок введення нових, більш економних маршрутів.

Общественные организации Украины и России объединяются

18 ноября текущего года общественные организации «Союз граждан Украины» и «Профсоюз граждан России» подписали в Киеве Меморандум о взаимодействии с целью проведения совместных мероприятий на территории двух стран.

На пресс-конференции в информационном агентстве УНИАН член национального совета «Союза граждан Украины» Алексей Наталенко отметил, что организация создана 27 октября 2011 года с целью оказания действенного влияния гражданского общества на восстановление полного суверенитета Украины. По его словам, за последние несколько десятилетий Украина практически полностью утратила свой государственный суверенитет и значительную часть своей промышленности и экономики. «Нам необходимо сохранить то ценное, что у нас осталось и обратиться к историческому, успешному опыту по взаимодействию с нашими соседями, которые имеют общий с нами менталитет, разделяют духовные и нравственные ценности», – подчеркнул в своем выступлении А. Наталенко. По его мнению, Украина может иметь мощный двигатель развития экономики только являясь частью большой устойчивой и самодостаточной экономической модели. «Такая интеграция возможна в рамках Единого экономического пространства и Евразийского союза», – сказал член национального совета «Союза граждан Украины».

Он сообщил журналистам, что общее направление деятельности «Союза граждан Украины», как общественной организации гражданской направленности, нацелена на то, чтобы поддерживать все те шаги власти, которые будут направлены на восстановление полного суверенитета страны. В то же время, «мы будем активно критиковать те шаги нашей власти, которые ведут к его утрате и выработать в рамках нашей организации и гражданского общества те механизмы, которые позволят нам избежать скатывания назад. Для этого мы идем по пути объединения усилий с гражданами, партиями и общественными объединениями, которые разделяют с нами общие взгляды по конкретным вопросам государственного управления», – подчеркнул А. Наталенко.

Первым шагом на пути такого объединения член национального совета «Союза граждан Украины» назвал подписание с профсоюзом граждан России меморандума о взаимодействии, «который позволит нам совместно проводить акции под единой идеологической направленностью в Украине и в России одновременно». Он сообщил, что первая совместная акция, направленная на присоединение Украины к Таможенному союзу, запланирована на 26 ноября в ряде городов Украины и России.

В свою очередь член центрального комитета «Профсоюза граждан России» Николай Стариков отметил, что без Украины Таможенный союз не может быть полноценным образованием. «Я думаю, что «Союз граждан Украины» как организация, созданная рядовыми гражданами Украины, имеет полное право обратиться к руководству своей страны для того, чтобы попросить активнее вести процесс присоединения к Таможенному союзу», – сказал он. По словам Н. Старикова, организации договорились о создании “надгосударственной общественной организации, которая будет состоять из граждан Украины и России и будет называться – “Союз граждан Украины и России”. Николай Стариков, рассказывая о «Профсоюзе граждан России», проинформировал журналистов, что данная организация была создана 12 апреля текущего года. Она построена на некоммерческом принципе. “У нас нет вступительных и членских взносов. Члены организации принимают решения и голосуют их на низовом уровне. Первичной ячейкой организации является пятерка... У нас решение принимается внизу, оно подымается наверх и руководство обязано его выполнять... Более того, при принятии решения о проведении какой либо акции – необходимо собрать на нее деньги и здесь нет принципа обязательности несения какого-то финансового взноса – каждый помогает чем может “, – рассказал Н. Стариков

Член центрального комитета «Профсоюза граждан России» в своем выступлении подчеркнул: “Мы выступаем за то, чтобы наша страна была процветающей и демократической. Но, добиться этого мы хотим исключительно поступательным движением, ни в коем случае ни революционными методами”.

Інформація СІАЗ НБУВ

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

4–6 жовтня у м. Севастополь відбулася IV щорічна Українсько-російська науково-технічна нарада-семінар «Розвиток атомної енергетики – фактор сталого міждержавного співробітництва».

Захід відбувався під егідою НАН України та РАН за підтримки Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом» (Україна) та паливної компанії «ТВЕЛ» (Російська Федерація).

У роботі наради взяли участь представники понад 30 академічних і відомчих науково-дослідних, проектно-конструкторських, виробничих та освітніх організацій та установ, державних органів управління і регулювання України й Росії.

На нараді обговорювалися результати науково-дослідних робіт у галузі ядерної енергетики та плани розвитку атомних енергопромислових комплексів України й Росії, досвід експлуатації АЕС. Також розглядалися про-

блеми поводження з відпрацьованим ядерним паливом і радіоактивними відходами, науково-технічного й кадрового забезпечення ядерної енергетики та атомної промисловості.

У світлі трагічних подій на Чорнобильській АЕС 25 років тому і в Японії на АЕС «Фукусіма-1» цього року особлива увага на семінарі була приділена науково-технічним питанням підвищення безпеки діючих та перспективних ядерних установок Росії та України, поглибленню співпраці в цьому напрямі.

Учасники наради-семінару за результатами роботи прийняли рішення, у якому зазначено, що проведені в 2008–2010 рр. наради-семінари сприяли розв’язанню важливих практичних завдань у забезпеченні ефективної взаємодії Росії й України в галузі ядерної енергетики. Ці домовленості стосуються стабільного взаємопостачання країнами сировинних ресурсів, ядерного палива, комплектуючих виробів, устаткування, матеріалів і приладів. Підписана угода про участь російських організацій у будівництві двох нових енергоблоків на Хмельницькій АЕС. Істотного просування досягнуто у здійсненні спільних планів зі створення заводу з фабрикації ядерного палива в Україні на основі російських технологій. Подальший розвиток отримали спільні дослідження російських й українських фахівців, планомірно здійснюються заходи щодо співпраці Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом» і концерну «Росенергоатом» з питань безпечної експлуатації ядерних енергоблоків, пожежної безпеки, модернізації та подовження терміну експлуатації основного обладнання АЕС, протиаварійного планування та взаємодії аварійно-технічних центрів, радіаційної безпеки й охорони навколишнього середовища.

Продуктивним має стати використання розробок і досвіду українських і російських партнерів у вирішенні проблем переоцінки безпеки діючих енергоблоків, проведенні на АЕС так званих стрес-тестів, цільової перевірки стану аварійної готовності на цих об’єктах, аналізу й гармонізації національних нормативно-правових баз, уточнення пріоритетів ядерної та радіаційної безпеки, а також програм розвитку ядерної енергетики в обох країнах з урахуванням цих пріоритетів.

Створеній робочій групі з оперативної підготовки і вирішення питань розвитку двосторонньої співпраці доручено до кінця року підготувати конкретні пропозиції щодо:

- подальшого розвитку співпраці з питань науково-технічного забезпечення функціонування й розвитку ядерно-енергетичних комплексів Російської Федерації та України;
- створення спільного дослідницько-інженерного центру;
- можливості використання цього центру для підготовки й перепідготовки фахівців для ядерної галузі, створення інтеграційної освітньої мережі, системи тренінгів у галузі ядерної фізики та енергетики;

– участі російських й українських фахівців у роботі Міжнародного науково-практичного центру досліджень техногенних ризиків під час використання ядерної енергії, який запропоновано створити Президентом України В. Януковичем на засіданні Генеральної асамблеї ООН з питань ядерної безпеки, що відбулось у вересні 2011 р.

Було прийнято рішення наступну нараду-семінар провести в 2012 р. у м. Сочі (*Четверта Українсько-російська науково-технічна нарада-семінар «Розвиток атомної енергетики Росії та України – фактор сталого міждержавного співробітництва» // Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2011. – 19.10; Українська служба Бі-бі-сі: Росія збереже монополію на паливо для українських АЕС // Корреспондент.net (<http://ua.korrespondent.net>). – 2011. – 7.10).*

* * *

Украинские ученые принимают активное участие в программе экспериментов на Международной космической станции (МКС). Об этом сообщил генеральный директор Центрального научно-исследовательского института машиностроения (Россия) Г. Райкунов.

По его словам, подписано рамочное соглашение о проведении совместных экспериментов на борту МКС и, что характерно, если раньше Украина участвовала в качестве партнера по предоставлению своих возможностей в приборостроении, то сегодня украинские ученые все больше становятся реальными участниками и составителями программ экспериментов. Особенно это касается космической биологии и медицины.

Г. Райкунов подчеркнул, что Россия работает с Украиной практически по всем направлениям космической деятельности.

Как сообщил генеральный директор Центрального научно-исследовательского института машиностроения, сейчас формируется новая программа сотрудничества Роскосмоса и Государственного космического агентства Украины на 2012–2016 гг.

Кроме того, он отметил работу украинских коллег в фундаментальных космических исследованиях, подчеркнув, что вклад Украины в проект по изучению спутника Марса «Фобос-грунт» неоценим.

Также Г. Райкунов сообщил, что современную космонавтику нельзя представить без совместных проектов в области средств выведения, которые эксплуатируются совместно Россией и Украиной (*Украинские ученые принимают активное участие в экспериментах на МКС // Левый берег (<http://society.lb.ua>). – 2011. – 5.10).*

* * *

3–5 октября в Москве в рамках председательства России в Межправительственном совете Программы ЮНЕСКО «Информация для всех» со-

стоялась Международная конференция «Сохранение цифровой информации в информационном обществе».

Организаторами конференции выступают Министерство культуры РФ, Федеральное агентство по печати и массовым коммуникациям, Комиссия РФ по делам ЮНЕСКО, Российский комитет Программы ЮНЕСКО «Информация для всех» и его рабочий орган – Межрегиональный центр библиотечного сотрудничества, Государственная Третьяковская галерея.

Конференция объединила более 150 участников и гостей мероприятия из Австрии, Азербайджана, Аргентины, Армении, Беларуси, Венесуэлы, Вьетнама, Гамбии, Германии, Дании, Египта, Индии, Ирана, Италии, Казахстана, Кении, Киргизии, Китая, Кот-д’Ивуара, Латвии, Ливана, Малайзии, Мексики, Молдовы, Нигерии, Омана, Польши, России, США, Таджикистана, Узбекистана, Украины, Финляндии, Франции, Черногории, Эстонии, ЮАР.

Цели конференции: повышение осознания важности, масштаба и остроты проблем сохранения цифровой информации в профессиональных сообществах, на политическом уровне и среди широкой общественности; определение приоритетных проблемных областей, политических и профессиональных стратегий в сфере сохранения цифровой информации; совершенствование международной, региональной, национальной политики, законодательства и деятельности по сохранению цифровой информации; выявление и распространение передового опыта в перечисленных выше областях (*Сохранение электронной информации в информационном обществе: проблемы и перспективы // Российская ассоциация электронных библиотек (<http://www.aselibrary.ru>). – 2011. – 3.10*).

* * *

4–8 октября в г. Севастополь проходила VIII Международная научно-практическая конференция «Informatio-2011: электронные информационные ресурсы: создание, использование, доступ».

Организаторы конференции: Ассоциация «Информатио-Консорциум»; Украинский институт научно-технической и экономической информации; Украинская библиотечная ассоциация; Российская ассоциация электронных библиотек; Библиотека Севастопольского национального технического университета; Научная библиотека Национального университета «Киево-Могилянская академия»; Научно-техническая библиотека им. Г.И. Денисенко Национального технического университета Украины «Киевский политехнический институт»; Национальная научная медицинская библиотека Украины; Консорциум Eifl.net; ИММ «Фраксим»; ОО «ELibUkr – Электронная библиотека Украины».

Среди участников – руководители учреждений (библиотек, информационных органов, университетов), специалисты по электронному информационному обслуживанию, организации полнотекстовых информационных систем (электрон-

ных библиотек и баз данных), представители научных учреждений и специализированных коммерческих организаций, предлагающих продукты и услуги.

Основные вопросы, рассматриваемые на конференции: национальные и международные программы содействия доступу к информационным ресурсам публичных, научных, специальных и университетских библиотек: проблемы и достижения; создание и использование электронных ресурсов, электронных библиотек, документальных архивов, систем электронной доставки документов; технологии создания и распространения электронных журналов и электронных книг; открытый доступ к информации: создание и развитие институциональных репозиториев, журналов открытого доступа; аналитические инструменты оценки украинской науки и образования, библиометрический анализ; вопросы интеллектуальной собственности при создании и использовании информационных ресурсов; развитие новейших информационно-коммуникационных технологий; научные издания как канал свободного обмена ресурсами знаний в инновационной системе (*Informatio-2011: электронные информационные ресурсы // ГУ «Национальная библиотека Беларуси» (<http://www.nlb.by>). – 2011. – 5.10).*

* * *

30 вересня – 4 жовтня у смт Кацивелі (АРК) відбулася IV Міжнародна наукова конференція «Функціональна база наноелектроніки».

Організатори конференції: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національна академія наук України, Інститут скінтіляційних матеріалів НАН України, Інститут фізики напівпровідників НАН України ім. В. Є. Лашкарьова, ЗАТ «НВК “Наука”», Харківський національний університет радіоелектроніки.

У роботі конференції взяли участь понад 80 представники України та країн СНД. В обговоренні доповідей з теоретичних, експериментальних, технологічних та прикладних аспектів сучасної компонентної бази електроніки взяли участь провідні вчені в галузі наноелектроніки.

Під час конференції було проведене широке обговорення результатів робіток і досліджень у рамках реалізації програми співробітництва між Україною та Російською Федерацією в галузі нанотехнологій, Державної цільової програми «Нанотехнології і наноматеріали».

За результатами конференції прийнято рішення провести у вересні – жовтні 2012 р. п'яту міжнародну конференцію, обговорити із зацікавленими міністерствами, установами та організаціями країн-учасниць питання щодо тематики та спрямованості конференції, розширити її з урахуванням науково-технічних програм, які отримують фінансування в цих державах (*Відбулася IV Міжнародна наукова конференція «Функціональна база наноелектроніки» // Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (<http://www.mon.gov.ua>). – 2011. – 7.10).*

* * *

4–6 жовтня у м. Київ Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського спільно з Асоціацією бібліотек України і Радою директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук – членів Міжнародної асоціації академій наук проведено Міжнародну наукову конференцію «Формування і розвиток бібліотечного електронного середовища».

Мета форуму полягала у визначенні напрямів розвитку бібліотек як базових складових єдиного науково-інформаційного й соціально-культурного простору України, що забезпечують вільний доступ громадян до інформації та знань.

Було обговорено низку питань: ресурси бібліотек, їх роль в організації знань та системному наповненні вітчизняного інформаційного простору; наукові бібліотеки та перспективні інтернет-технології; бібліотеки як суспільні центри керування інформаційними потоками; біографіка в сучасному інформаційному просторі; цифрові ресурси рукописної та книжкової спадщини в бібліотечно-інформаційному просторі; корпоративна взаємодія бібліотек у мережевому середовищі; збереження бібліотечних фондів у процесі формування електронних бібліотечних ресурсів (*Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского* (www.nbuv.gov.ua)).

Загальна характеристика наукової і науково-технічної діяльності

12 жовтня відбулося спільне засідання президій НАН України та НААН на тему «Біотехнологія: шляхи розвитку і роль у вирішенні проблеми продовольчої безпеки держави».

Із вступними словами виступили президент НАН України акад. НАН України Б. Патон та президент НААН акад. НААН М. Безуглий. Б. Патон, зокрема, зазначив, що з перших років свого існування НАН України опікувалася аграрними проблемами, а в 40–50-х роках минулого століття навіть існував Відділ сільськогосподарських наук, установи якого з плином часу через Міністерство сільського господарства попали до складу Української академії аграрних наук. З 1999 р. Активно функціонує Міжвідомча наукова рада НАН України та НААН з проблем агропромислового комплексу.

У результаті співпраці двох академій було досягнуто низки вагомих результатів. Зокрема, спільними зусиллями вчених і фахівців було виведено високопродуктивні сорти й гібриди сільськогосподарських рослин, створено ефективні технології і препарати для їх вирощування, розроблено рекомендації для кормовиробництва та значну кількість прогресивних ветеринарних засобів, виготовлено надійні зносостійкі деталі для сільськогосподарської техніки та вирішено ряд складних соціально-економічних проблем села.

Розвиток сучасних біотехнологій на основі досягнень культури тканин і органів, молекулярної генетики, геноміки та генетичної інженерії створив нові можливості для істотного підвищення ефективності селекції й насінництва рослин, створення нових цінних генотипів рослин і тварин, розроблення рекомбінантних вакцин і діагностиків тощо. Наразі існує низка нових біотехнологічних розробок, створених спільними зусиллями вчених двох академій або ж окремими академічними установами, які вже нині готові до впровадження. Розвиток продовольчого ринку України значною мірою залежить від рівня використання таких сучасних аграрних технологій з урахуванням регіональних та кліматичних аспектів. Раціональне використання природного потенціалу України із застосуванням сучасних біотехнологій може вивести країну на одне з провідних місць у світі з виробництва сільськогосподарської продукції. Для цього насамперед необхідно значно покращити координацію в цій галузі та віднайти дієві форми співробітництва між установами наших академій, Міністерства аграрної політики та продовольства України та вищими навчальними закладами відповідного профілю і виробничниками.

М. Безуглий у свою чергу відзначив пріоритети українських учених у галузі біотехнології. Він звернув увагу на те, що в цьому році планується зібрати рекордний для України врожай зернових культур – до 54 млн т, з яких сорти української селекції займали близько 95 % площ озимих культур і близько 90 % площ ярих культур. Майже всі вітчизняні сорти сільськогосподарських рослин і породи тварин створені на основі класичної селекції. Це доволі непогані результати для них. Проте методи класичної селекції уже себе вичерпують – і в Україні окреслюється відставання в цій галузі від провідних селекційних центрів світу. Останні при менших затратах отримують високі результати.

Сучасні біотехнологічні методи, методи молекулярної та клітинної інженерії не в повному обсязі використовуються в українській аграрній науці, як це прийнято в передових країнах світу. Причини такого стану в недостатньому матеріальному і фінансовому забезпеченні цього напрямку науки. Як наслідок, розвиток біотехнології в Україні не відповідає сучасним завданням науки, потенціалу й можливостям країни.

Тому основними завданнями мають стати мобілізація науковців і науководослідних установ на тих напрямках науки, на яких ми можемо утримувати провідні позиції й мати визначні досягнення, а також здійснення організаційних заходів, які спрямовані до керівництва держави, з метою фінансового підтримання біотехнологічних досліджень. Є конкретні приклади, зокрема, щодо клонування тварин ми ще 15 років тому займали передові позиції у світі, проте тепер ці позиції втрачені. У НААН роблять усе, аби чітко зорієнтувати дослідження на таких пріоритетних напрямках.

Двом академіям разом з Національною академією медичних наук України слід домогтися відповідних державних рішень для розвитку перспективних

напрямів досліджень, серед яких біотехнологія займає перші позиції. З науковими доповідями на тему «Біотехнологія: шляхи розвитку і роль у вирішенні проблеми продовольчої безпеки держави» виступили академік НАН України, директор державної установи «Інститут харчової біотехнології і геноміки НАН України» Я. Блюм та академік НААН, директор Південного біотехнологічного центру у рослинництві НААН Ю. Сиволап. Учені охарактеризували сучасний стан біотехнологічних досліджень в Україні та академічній науці, відзначили співробітництво в цій галузі, окреслили проблеми та шляхи розвитку біотехнологій на найближче майбутнє.

В обговоренні доповідей брали участь провідні вчені НАН України та НААН у галузі біотехнології та інші науковці.

На засіданні була прийнята постанова, якою, зокрема, затверджено перелік основних напрямів співробітництва установ НАН, НААН і НАМН України з розвитку сучасних біотехнологій; для координації зусиль наукового потенціалу й концентрації ресурсів, обміну технологіями та генетичним матеріалом створено міжакадемічну робочу групу з питань сучасної біотехнології, яку очолив акад. НАН України і НААН О. Созінов. Цій робочій групі доручено створити підкомісії відповідно до зазначених основних напрямів співробітництва та опрацювати низку питань щодо розвитку біотехнологічних досліджень. На засіданні також було затверджено першого віце-президента НААН акад. НААН В. Петриченка співголовою Міжвідомчої наукової ради НАН України та НААН з проблем агропромислового комплексу від НААН. А також співголовам у місячний строк доручено оновити склад ради.

Визначаючи актуальність, важливість і необхідність розроблення проекту Концепції Державної цільової науково-технічної програми «Біофортифікація та функціональні продукти на основі рослинної сировини» на 2013–2017 рр., враховуючи результати проведених громадських обговорень проекту Концепції такої програми, а також неможливість її виконання в рамках уже існуючих програм, як було представлено Мінекономрозвитку України, було доручено відповідним підрозділам академії терміново в установленому порядку провести погодження проекту із зацікавленими структурами та подати його на затвердження до уряду України.

Президент НААН М. Безуглий констатував, що комерціалізація прикладної науки невпинно набирає обертів, проте фундаментальну науку обов'язково слід підтримувати на державному рівні. Потрібно сконцентрувати фінансування на найбільш перспективних напрямках, а вченим біотехнологам і селекціонерам необхідно домогтися спільних зусиль для використання сучасних біотехнологій у прикладних цілях, зокрема вітчизняних трансгенних конструкцій у селекції.

Президент НАН України Б. Патон на завершення відзначив, що питання розвитку сучасних біотехнологічних досліджень є важливим і пріоритетним. Його пріоритетність визначена також і Кабінетом Міністрів України в затвер-

дженому переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2015 р., до якого увійшла біотехнологія та суміжні з нею науки. Тому забезпечення розвитку біотехнологій є першочерговим завданням і для НАНУ з НААН. Для цього було проведене спільне засідання.

З надією було відзначено, що висловлені пропозиції та прийняте рішення стануть основою міжакадемічного співробітництва на новому рівні й будуть знайдені засоби фінансового забезпечення розвитку біотехнології, сформовано нові шляхи взаємодії науки і виробництва задля забезпечення ефективного впровадження новітніх біотехнологічних розробок і розвитку економіки держави (*12 жовтня 2011 р. відбулося спільне засідання президій НАН України та НААН на тему «Біотехнологія: шляхи розвитку і роль у вирішенні проблеми продовольчої безпеки держави» // Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2011. – 19.10; Про спільне засідання президій Національної академії наук України та Національної академії аграрних наук України з питання «Біотехнологія: шляхи розвитку і роль у вирішенні проблеми продовольчої безпеки держави» // Національна академія аграрних наук України (<http://www.uaan.gov.ua>). – 2011. – 12.10).*

* * *

Развитие машиностроения в современных условиях является основой экономики и технического прогресса во всех отраслях народного хозяйства и важнейшей предпосылкой возрождения экономического потенциала Украины. Современный многоотраслевой машиностроительный комплекс Украины объединяет более 11 тыс. предприятий. Доля машиностроительной отрасли в украинской промышленности превышает 15 %, а в ВВП это составляет около 12 %. В машиностроении сосредоточено свыше 15 % стоимости основных средств, почти 6 % оборотных активов отечественной промышленности и более 22 % общего количества наемных работников. Машиностроительный комплекс Украины охватывает свыше 20 специализированных отраслей, среди которых выделяется группа отраслей инвестиционного машиностроения, в частности это тяжелое машиностроение, развитие которого зависит прежде всего от инвестиционной активности металлургического, строительного, энергетического и транспортного комплексов.

Наукоёмкие технологии являются основным сегментом этой группы отраслей машиностроительного комплекса, а их развитие основывается, в первую очередь, на инвестициях в науку и ответной разработке инновационных проектов путем проведения фундаментальных и прикладных научно-исследовательских и опытно-конструкторских работ и дальнейшем совместном внедрении полученного таким путем наукоёмкого продукта.

Следует заметить, что появление наукоёмкого производства относится к концу XX – началу XXI вв., обозначившись рядом быстро развивающихся отраслей,

к которым можно отнести: машиностроение, телекоммуникации, исследования космоса, информационные технологии, автоматизированные системы диспетчерского управления, нанотехнологии, медицинское оборудование и технологии. Наукоёмкое машиностроение является источником постоянных инновационных инициатив развитых стран. Именно поэтому структура машиностроительного производства США, Германии, Японии, Англии характеризуется преобладанием доли наукоёмкого производства. И одним из главных условий модернизации современной экономики Украины и её перехода к новой постиндустриальной стадии социального прогресса является инновационная деятельность.

В настоящее время украинские машиностроительные заводы находятся в достаточно сложной ситуации, однако имеющийся технологический потенциал ряда предприятий вполне достаточен для успешной работы за счет специализации по изготовлению определённых видов оборудования. И в этих отдельных нишах наше тяжелое машиностроение может составить эффективную и достаточно серьезную конкуренцию иностранным компаниям как по цене, так и по качеству. Состояние наукоёмкого наполнения машиностроительных отраслей Украины требует современного подхода к построению качественно новых отношений, взаимной поддержки науки и производства, путём внедрения инноваций, подготовки и переподготовки высококвалифицированных кадров и повышения конкурентоспособности продукции.

<...>

Подводя итог, можно отметить, что, несмотря на длительный разрушительный кризис, который сопровождался значительными потерями производственного и кадрового потенциала, более чем двукратным сокращением доли продукции машиностроения в промышленном производстве Украины, снижением активности в инновационно-инвестиционной деятельности, машиностроительный комплекс всё-таки сумел в целом сохранить свой потенциал и вышел на путь адаптации к новым рыночным условиям и освоения новых промышленных рынков.

В то же время последующее развитие отрасли, с одной стороны, невозможно без значительных инвестиций, поскольку в настоящее время износ оборудования, по предварительным оценкам, составляет около 70 %. При этом из-за недостатка финансовых ресурсов проблемы возобновления производственного потенциала отрасли на основе использования инновационных технологий и реализации отечественных научных разработок с целью последующего изменения структуры товарного производства, развития наукоёмкого машиностроения и обеспечения конкурентоспособности конечной продукции решаются очень медленно. С другой стороны, у машиностроительной отрасли нет другого пути, кроме как находить возможности и средства для сотрудничества с научными творческими коллективами и поддержки развития наукоёмкого производства, что в перспективе, несомненно, будет приносить реальный доход *(Зиновьев А., Кузнецов А. Перспектива машиностроения – наукоёмкие*

технологии (проблемы современного машиностроения) // Проблемы обчислювальної механіки і міцності конструкцій : збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 15. – С. 3–4, 7).

* * *

Перший сучасний науково-освітній центр «Наноелектроніка й нанотехнології» відкрився в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут» у рамках спільної українсько-російської програми щодо нанотехнологій.

У відкритті взяли участь міністр освіти й науки, молоді та спорту України Д. Табачник, віце-президент Російської академії наук Ж. Алфьоров, відомі українські й російські вчені.

Як зазначив Ж. Алфьоров, науково-освітній центр «Наноелектроніка й нанотехнології» – результат багаторічного співробітництва російських і українських учених у цій галузі. За його словами, основним напрямом діяльності центру буде проведення досліджень у сферах нанофізики й наноелектроніки, створення конкурентоспроможних на світовому ринку технологічних розробок.

Ж. Алфьоров додав, що основною проблемою вітчизняної науки сьогодні, як російської, так і української, є не стільки низьке фінансування, скільки не потрібність наукових результатів економікам обох країн. Основне завдання й Росії, й України – це відродження промисловості високих технологій. Для цього потрібні ці лабораторії, для цього потрібні ці центри, і дуже важливо, щоб на них працювала молодь і створювала економіку нових технологій.

Науково-освітній центр у Києві створюється на базі модульного нанотехнологічного комплексу «НаноФаб» (*У КПІ відкрили науково-навчальний центр «Наноелектроніка й нанотехнології» // Освітній портал (<http://www.osvita.org.ua>). – 2011. – 20.10).*

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

ННЦ «Харьковский физико-технический институт» (ХФТИ) разворачивает производство вакуумных печей «ОТТОМ» для термообработки металлов. Об этом сообщил главный конструктор вакуумных печей опытного производства ХФТИ А. Лобода.

По его словам, производство печей набирает обороты, предприятие осваивает рынок, на котором традиционно сильны позиции иностранных компаний, работающих на этом рынке уже по 50 лет. В основном заказы на печи «ОТТОМ» поступают из России (*Грищенко А. Харьковський фізико-технічний інститут поставил печі для термообработки металлов на несколько российских заводов // STATUS QUO (<http://www.sq.com.ua>). – 2011. – 3.10).*

Інноваційні розробки та технології

Научный парк «Технологии приборостроения», в который вошли ГП «Научно-исследовательский технологический институт приборостроения» (НИТИП, Харьков) и ООО «Светодиодные технологии Украина» создан в Харькове. Об этом сообщил директор ООО Н. Колосов. Договор о создании научного парка был подписан 30 сентября в рамках Международного экономического форума «Инновации. Инвестиции. Харьковские инициативы».

Как отметил Н. Колосов, сейчас научный парк работает над созданием технологий производства светодиодных источников света. За два последних года сотрудничества с институтом был создан прототип светодиодного модуля, а также его рабочий вариант, который можно внедрять в производство на различных предприятиях по изготовлению светодиодного освещения.

Как сообщил заместитель директора НИТИП В. Борщов, объем инвестиций в проект создания светильников составил около 30 млн грн. По объему инвестиций проект кажется небольшим, но, тем не менее, был создан целый кластер, в который вошли Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», Национальный университет радиоэлектроники, Харьковская национальная академия городского хозяйства, Харьковский национальный аэрокосмический университет «ХАИ» и НТК «Институт монокристаллов» (*Грищенко А. В Харькове создан научный парк «Технологии приборостроения» // STATUS QUO (<http://www.sq.com.ua>). – 2011. – 3.10).*

Розробки та дослідження для агропромислового комплексу

Увеличивается спрос на научные разработки Института масличных культур Украинской академии аграрных наук (УААН) в Запорожье. В Украине и ряде зарубежных стран активно внедряют в производство сорта и гибриды, созданные в лабораториях и на экспериментальных полях этого учреждения.

Н. Кутишева, заведующая лабораторией селекции межлинейных гибридов подсолнечника Института масличных культур:

«Главное направление нашей работы – создание конкурентоспособных сортов и гибридов масличных культур. Селекция ведется по 16 культурам. Самые важные среди них подсолнечник, рапс озимый и яровой, соя, лен, горчица. Ведь сегодня в Украине, к сожалению, используют в основном сорта иностранной селекции. Наша лаборатория, в которой пять научных сотрудников и 15 лаборантов, занята выведением гибридов подсолнечника, устойчивых к болезням, с высоким содержанием масла, хорошими качествами для уборки и переработки семян, высокой урожайностью. Чтобы создать такой гибрид, необходимо не менее десяти лет».

Ю. Махно, заведующая лабораторией селекции льна и горчицы Института масличных культур:

«Наша лаборатория, первая по льну в Украине, создана 10 лет назад. До этого селекцией льна никто не занимался. Мы вывели технические сорта с содержанием линоленовой кислоты 70 % и выше, а также пищевые с повышенным содержанием олеиновой кислоты – более 30 %. Сейчас в реестре страны 18 сортов льна, и восемь из них – это нашей селекции, остальные выведены во Франции и России».

А. Поляков, заведующий лабораторией агротехники масличных культур Института масличных культур:

«На данный момент производители используют только 33 % потенциала подсолнечника. Это то, что заложено в хороших семенах. А остальное зависит от агротехники возделывания. Поэтому сотрудники лаборатории совместно с работниками опытных хозяйств института Запорожской, Донецкой и Херсонской областей совершенствуют технологию выращивания подсолнечника, сои, рапса, горчицы. Выяснили, например, что подсолнечник не очень влияет на плодородие почвы. А вот отсутствие органики сказывается сильно, потому что на селе почти не стало крупного рогатого скота. Разработали мы также технологии редких масличных культур – кунжута, сафлора, молочая масличного, льна. И в хозяйствах все шире используют наши рекомендации».

И. Аксенов, заместитель директора института по науке, доктор сельскохозяйственных наук Института масличных культур: «Наше учреждение основано в 1989 г. на базе опытной станции. За прошлые годы в реестр Украины внесли более 80 сортов и гибридов масличных культур селекции института. Кроме этого, создали декоративные сорта подсолнечника, клещевины, мака и льна, которые пользуются большим спросом у цветоводов.

На нашей территории построен первый в Украине завод по доработке семян. Совместными усилиями мы выходим на мировой уровень по качеству продаваемых семян. Институт – главное научно-исследовательское учреждение по организации и выполнению научно-технической программы УААН «Масличные культуры», в последние пять лет – еще и центр научного обеспечения агропромышленного производства Запорожской области. Мы плодотворно сотрудничаем с научными учреждениями России, Беларуси, Молдовы, Сербии» (*Кутищева Н. Выходим на мировой уровень / Беседа вёл Г. Петраков // Рабочая газета (<http://rg.kiev.ua>). – 2011. – 20.10.*)

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

Ученые Национального технического университета «Харьковский политехнический институт» (ХПИ) изобрели экологически чистое устройство для обогащения кислородом воды в водоеме.

Как отметили в ХПИ, только в Харьковской области около 700 прудов, но проект производства рассчитан на потребителей и в других регионах. Особенно актуальным устройство становится в жаркие периоды лета, когда высока вероятность гибели рыбы (*Грищенко А. Харьковские ученые разработали устройство для обогащения кислородом воды в прудах // STATUS QUO (<http://www.sq.com.ua>). – 2011. – 3.10).*

Охорона здоров'я

Ю. Кундієв, академік НАМН України, директор ДУ «Інститут медицини праці НАМН України»: «...Прикладів, коли успіху досягнуто завдяки використанню результатів фундаментальних досліджень, які виконані науковцями НАН та НАМН, є чимало. Наведу тільки деякі з них.

Створення нових біосумісних матеріалів для використання в ортопедії та травматології та в інших галузях. Загальновідомо, що українські матеріалознавці мають досягнення світового рівня, і тому ця співпраця “приречена” на успіх. Треба відзначити спільні розробки науковців Інституту травматології та ортопедії НАМН України з науковцями Інституту надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля та Інституту проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевіча НАН України. В Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України створено кульшовий суглоб шляхом напилення титану. Його вже вироблено в об'єднанні “Мотор-Січ”, випробувано в Інституті ортопедії і травматології НАМН України, отримано чимало патентів. В Інституті фізики твердого тіла, матеріалознавства та технології ННЦ ХФТІ використовуються нанотехнології. Завдяки цим новітнім методам наноситься покриття з антибактеріальною дією на титан. В Інституті патології хребта та суглобів НАМН України вже проведені дослідження з випробовування семи видів покриттів з наночастинками хрому та молібдену. Доведено їх сумісність та бактерицидність. Ці розробки позбавлять нашу державу від закупівель штучних суглобів за кордоном.

<...> Метод електрозварювання живих тканин, судин та нервів. Ця унікальна розробка, яка відкриває нову сторінку в хірургії, здійснена в Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України спільно з Інститутом хірургії та трансплантології ім. О. О. Шалімова НАМН України, медичним управлінням СБУ та іншими установами. Як відомо, ця робота була удостоєна Державної премії України. Метод запатентовано в багатьох країнах світу. Його широко використовують хірурги в своїй практиці. Але на цьому не зупинилися. Останнім часом випробовуються нові методи: плазмове зварювання й термоструминне зварювання.

<...> Цілоком природнім є прагнення науковців з інститутів НАМН України до тісної співпраці з Інститутом молекулярної біології і генетики НАН України у дослідженні ролі генетичного компонента в патогенезі.

<...> В інститутах НАМН спільно з НАН України та вищими навчальними закладами проводяться пріоритетні розробки технологій отримання наночастинок та вивчення їх властивостей з метою впровадження нових ефективних нанопрепаратів у медичну практику. Так, за ініціативи президента НАН України акад. Б. Патона створена “Електронно-променева нанотехнологія неорганічних матеріалів для медицини”. Отримані наночастинки срібла, міді, їх композитів, а також нанозаліза, наноцирконію, наноалюмінію, інших металів, нановуглецю.

<...> В Україні за десять років не зареєстровано жодного випадку марганцевих інтоксикацій та марганцевого паркінсонізму серед електрозварювальників. Водночас у розвинутих країнах – США, Німеччині, Франції – спостерігається буквально епідемія цього професійного захворювання, руйнуються могутні компанії через колосальні відшкодування працівникам за втрату здоров'я.

Завдяки чому в Україні досягнуто цього унікального результату? Протягом багатьох років велися цілеспрямовані фундаментальні дослідження в Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України та Інституті медицини праці НАМН України. Було доведено неприпустимість використання високомарганцевих електрозварювальних матеріалів. <...> Було створено і впроваджено у виробництво низькомарганцеві рутілові матеріали. Розроблено більш безпечну технологію, і саме завдяки цьому збережено здоров'я тисяч працівників електрозварювального виробництва.

Наприкінці хотів би навести деякі кількісні показники. За результатами фундаментальних досліджень та прикладних розробок, виконаних спільно інститутами НАН та НАМН України, створено 43 методи профілактики, діагностики та лікування захворювань, 123 медичні препарати, 23 прилади та обладнання медичного призначення, 14 матеріалів медичного призначення, сім інформаційних технологій» (*Кундієв Ю. Фундаментальна наука і виклики охорони здоров'я // Журнал Національної академії медичних наук України. – 2011. – № 1. – С. 3–5*).

Наука і влада

14 жовтня під відбулося засідання Наукової ради міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо розгляду результатів експертизи проектів наукових досліджень і розробок.

Попередня оцінка проектів здійснювалася на засіданнях секцій за фаховими напрямками.

У засіданні, що відбулось під головуванням першого заступника міністра освіти і науки, молоді та спорту Є. Суліми, брали участь заступник голови Наукової ради, директор Інституту магнетизму Міністерства освіти і науки, молоді та спорту та Національної академії наук України В. Бар'яхтар; заступник

голови Наукової ради, голова Державної інспекції вищих навчальних закладів М. Гончаренко та голови секцій за напрямками.

Учасники засідання підбили підсумки конкурсу, який був оголошений міністерством для відбору проектів наукових досліджень і розробок вищих навчальних закладів та наукових установ, виконання яких розпочнеться у 2012 р. за кошти державного бюджету.

Загалом на конкурс було подано всього 984 наукові проекти, зокрема на виконання фундаментальних досліджень – 534 та прикладних досліджень і розробок – 450 наукових проекти.

Заступник голови Наукової ради М. Гончаренко повідомив, що з метою ефективного використання бюджетних коштів, запобігання дублювання тематики наукових досліджень і розробок та отримання більш вагомих наукових результатів наказом міністерства було затверджено Перелік пріоритетних тематичних напрямів вищих навчальних закладів та наукових установ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту.

Проте М. Гончаренко зазначив, що істотних змін щодо кількості проектів практично не відбулося. Також заступник голови Наукової ради звернув увагу, що в наступному році процес оптимізації тематики наукових досліджень буде продовжено й такі проекти міністерством не будуть братися до розгляду (*Міністерство підтримує розвиток науки у вищих навчальних закладах України // Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (<http://www.mon.gov.ua>). – 2011. – 14.10*).

Проблеми інформатизації

О. Рябокнь, мол. наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Політична блогосфера як мережева структура і її вплив на традиційні ЗМІ

У статті розглядаються основні принципи і форми функціонування політичної складової блогосфери як мережевої структури і її зростаючий вплив на традиційні ЗМІ. Відзначається зростаюча потреба суспільства в отриманні політичної та економіко-соціальної інформації з альтернативних джерел.

Ключові слова: блог, блогосфера, блогери, мережеві структури, традиційні ЗМІ, політичний вплив.

В останні роки все більшу увагу суспільства привертає феномен «громадянської журналістики» (від англ. *participatory journalism, citizen journalism*).

Це явище набуло актуальності завдяки масовому захопленню блогами в мережі Інтернет і поступово змінює звичне уявлення про саму журналістику як таку.

Блог (від англ. blog, від web log – інтернет-журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн-щоденник) – веб-сайт, основний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються. Для блогів характерні короткі записи тимчасової значущості, відсортовані у зворотному хронологічному порядку (останній запис зверху). Відмінність блога від традиційного щоденника полягає в публічності записів, з можливістю їх коментарів читачами. Людей, які ведуть блог, називають блогерами [1].

Сьогодні майже ніщо не заважає будь-кому створити власний електронний міні-журнал, де при мінімальних затратах, в основному пов'язаних з проблемою вільного часу, власник є «сам собі журналістом, редактором і видавцем». Така ситуація не могла не привернути до себе увагу представників традиційних засобів масової інформації (ЗМІ), які останнім часом змогли осмислити суть цього явища і намагаються налагодити взаємовигідне співробітництво з блог-ресурсами для обміну інформацією і досвідом вдосконалення базових принципів функціонування ЗМІ. Не в останню чергу це пов'язано з тим фактом, що частина суспільства не відчуває повної довіри до традиційних ЗМІ, орієнтованих в першу чергу на політичні і економіко-соціальні новини. Ця недовіра частини суспільства ґрунтується на розумінні впливу державних органів влади, політичних партій і організацій та власників на редакторську політику тих чи інших ЗМІ. На відміну від газет, журналів та інтернет-сайтів, блоги мають значно більше свободи від цензури. Якщо блогер стає свідком будь-якої події, він відразу ж викладає інформацію про неї у власному журналі, таким чином частково задовольняючи потребу читачів в оперативному отриманні інформації. Завдяки політично активним блогерам у читачів є можливість почути інше, на відміну від офіційної точки зору, інформацію, спробувати побачити події і явища під іншим кутом зору, ніж у власників і журналістів традиційних ЗМІ.

Основні принципи і форми функціонування політичної складової блогосфери і її взаємодію з традиційними ЗМІ одними з перших почали досліджувати такі американські вчені як: Джефрі Хеннінг\Jeffrey Henning, Клей Шірки\Clay Shirky, Нік Дентон\Nick Denton [2], Деніел Дрезнер\Daniel Drezner та Генрі Фарелл\Henry Farrell. Значний внесок в наукові дослідження даної теми і розгляд зростаючої потреби суспільства в отриманні інформації з альтернативних джерел зробили такі російські і українські вчені як: В. Волохонський, Е. Аляб'єва, П. Протасов, Т. Сафонова [3], М. Соколов, І. Стечкін, А. Єфремова [4].

Можливо основною відмінністю блогів від більш традиційних інтернет-сервісів є той факт, що блоги є мережевою структурою, заснованою на гіперпосиланнях, вказаних у кожному блозі, в той час, коли інші включають довгі коментарі. Всі блоги за визначенням – це посилання на інші ресурси інформації,

включаючи і інші блоги. Сукупність всіх блогів як співтовариство і соціальна мережа визначається терміном *блогосфера* (від англ. *blogosphere*) [5].

Посилання між блогами приймають дві основні форми. По-перше, багато хто з блогерів зберігають «блогрол» на власних веб-сайтах, тобто список блогів, які вони регулярно прочитують і які їм особливо подобаються, з живими посиланнями на них. Блогроли зазвичай займають головну позицію на домашній сторінці того чи іншого блогу. Вони є головним способом розміщення інформації про інтереси і переваги блогерів в блогосфері. Блогери звичайно вважають за краще використовувати саме блогроли, щоб відвідати зв'язані посиланнями інші блоги, інтереси яких перегукуються з їхнім блогом. На відміну від посилань блогрола, посилання самих записів у блозі архівуються і періодично замінюються більш свіжими повідомленнями. Звичайно такі повідомлення самі по собі пов'язані з подібною темою для обговорення, але вже іншого блогу, а не загальної адреси блогу в мережі.

Коментарі за повідомленнями – є другою і ключовою формою обміну інформацією в блогосфері. І хоча це означає, що дискусії в блогосфері можуть придбати характер «відлуння» (блогери коментують коментарі коментарів їхніх повідомлень), вони можуть послужити засобом фільтрації інформації.

Посилання і сторінки – це «валюта» блогосфери, адже багато хто з блогерів віддають перевагу обширному читанню. Житейська мудрість блогерів говорить, що: «найнадійніший спосіб більше прочитати – це використовувати посилання на іншій блог». Це витікає з природи гіпертексту, бо прочитання інформації з іншого блогу дозволяє читачу одержати більше інформації по темі, і до того ж, залучає їх бути постійними користувачами інших блогів.

Таким чином, блогери стають по-справжньому зосередженими шукачами інформації в інших блогах та електронних ресурсах. Це вони можуть робити різними способами: аналізуючи поточну поступаючу до блогу інформацію, загальні пошукові системи (наприклад, <http://www.google.com>), пошукові бази даних блогів (<http://www.technorati.com>), екосистему блогосфери (<http://www.truthlaidbear/ecosystem.php>) і функцію «TrackBack» (повернення до схожих, пов'язаних з темою блогів), яка включена до багатьох пакетів програмного забезпечення у блогах.

Посилання на блогролах є більш ціннішими для користувачів блогів, ніж посилання за коментарями на самій сторінці в тому сенсі, що останні мають властивість періодично зникати, тому не такі надійні. Крім того, посилання на блогролах значно більше сприяють збільшенню відвідуваності з інших блогів.

Блоги і гіперпосилання між ними утворюють мережу, тому самі блоги можуть бути названі горизонтальними або вертикальними, а гіперпосилання між ними можна розглядати як зв'язки в даній мережі. Кількість зв'язків, що витікає з конкретного блога вказує на його «ступінь» і якість. Проте, у зв'язку з цим, виявляється досить дивна тенденція: більше число блогів мають порівняно мало посилань на інші сервіси, проте зовсім невелике число блогів мають дис-

пропорційно велику кількість посилань. І цей факт став об'єктом серйозних досліджень (Клей Шірки, професор Університету Нью-Йорку\New York University) останніми роками в зв'язку з тим, що нові блогери, створюючи посилання на власні веб-логії, як правило на більш відомих сервісах, цим самим немов зараховують себе до користувачів і учасників блогосфери [6].

Спостерігається значне зростання кількості блогів і в політичній блогосфері, хоча вона не так прив'язана до появи нових користувачів. Це пояснюється тим фактором, що тут для нових і маленьких блогів існує більша вірогідність «обрости» новими посиланнями, ніж у блогів з іншої тематики.

Подібний розподіл користувачів і посилань по різних блогах може суттєво вплинути на стосунки між політикою і блогами. Сама система роботи блогів дозволяє користувачам відфільтровувати потрібну корисну інформацію і здійснювати нею взаємовигідний обмін. Проте, між користувачами блогів і блогами виникає одна координаційна проблема, яка полягає в тому, що, з одного боку, читачі бажають прочитати якомога більше інформації на блогах, проте, з іншого, блогів настільки багато, що блогерам важко привернути увагу більшого числа читачів, які б залишали інформацію у своїх повідомленнях. До того ж, блогери прагнуть знайти найцікавіші для них повідомлення, а повідомлень настільки багато, що виявляється дуже складно відфільтрувати потрібну інформацію. Проте безперечним плюсом блогів є той факт, що найцікавіші повідомлення і коментарі виносяться на верхні стрічки блогів, тому їх можна відразу проглянути, якщо виникне необхідність.

Що ж стосується саме політичних блогів, то тут варто виділити роль провідних електронних ЗМІ, які стають зв'язуючою ланкою між політично впливовими гравцями і блогосферою. Інтернет-щоденники, в свою чергу, впливають на політичні дебати, змінюючи зміст коментарів і репортажів про політичні події. Подібно тому, як ЗМІ можуть забезпечувати колективні рамки інтерпретацій первинних подій, блоги можуть створювати вибір з рамок інтерпретації для вибору ЗМІ. В цьому полягає і відповідь на питання: чому представники ЗМІ читають блоги?

Існує вагома підстава для того, щоб медіа-еліта – редактори, журналісти, репортери і видавці були одними з головних споживачів політичних блогів. Виділяють 4 причини відносно міцного зв'язку представників ЗМІ і блогерів з політичної тематики: матеріальна зацікавленість, персональні контакти, досвід і дослідження, а також швидкість отримання інформації.

Багато хто з них прочитає блоги з метою приєднатися до певного співтовариства, а інші проглядають блоги з метою знайти потрібну інформацію і навіть прочитувати вподобаних їми авторів повідомлень у власному блозі або на сторінках ЗМІ. Іншим підтвердженням тісного зв'язку між блогосферою і медіа є те, що багато видань ЗМІ створюють свої інтернет-щоденники. В цьому випадку для медіа-персон блог стає ще одним інструментом піару, засобом підтримки іміджу, каналом більш активного впливу на своїх, зацікавлених користувачів. Та-

ким чином, блогери і їхні інтернет-щоденники створюють контекст, в тому числі і політичний, тих або інших подій, які потім висвітлюються в ЗМІ.

Блогери мають певні переваги у формуванні громадської думки. Вони мають нагоду розмішувати негайну реакцію у власних інтернет-щоденниках на наслідки тих або інших політичних подій, економічних або соціальних проблем, у формі своїх повідомлень і коментарів. Причому, вони роблять це значно раніше, ніж можуть реагувати ЗМІ. Така швидкість взаємодії блогерів суттєво впливає на специфіку політичної комунікації у провідних виданнях ЗМІ. Інформація на політичних блогах стає своєрідною системою раннього сповіщення про політичні події в країні і світі.

Професор політології Університету Чикаго\University of Chicago Деніел Дрезнер та професор Університету Джорджа Вашингтона\George Washington University Генрі Фарелл в опублікованому дослідженні «Сила і політика блогів»\The Power and Politics of Blogs відзначають, що багато блогів містять цікаву інформації, на яку звичайні ЗМІ мало звертають уваги. Окрім цього, блогери часто використовують приватні контакти для пошуку актуальної і цікавої для суспільства інформації і не бояться ризику, публікуючи не перевірені повідомлення. Але головна перевага блогів у порівнянні з традиційними ЗМІ полягає в оперативності реагування на будь які значимі для суспільства події.

Ці дослідження дозволили авторам зробити висновки про те, що блоги впливають на суспільство і політику за рахунок високої конкурентоздатності. В їхньому середовищі «природний відбір» відбувається набагато швидше, ніж в середовищі традиційних ЗМІ. В світі блогосфери всі події відбуваються дуже швидко – невдахи відсіюються і позбуваються уваги читачів, в той час як перспективні і актуальні проекти швидко набувають «вагу» [7].

Проте в цьому контексті не слід забувати і той факт, що будь-яка опублікована в блозі інформація політичної, економічної чи соціальної тематики може бути брехнею, чуточкою, «качкою» і т. д. Якщо традиційні ЗМІ здебільшого перевіряють і вказують джерела опублікованої ними інформації, звертаються за підтвердженням її достовірності до відповідних інстанцій чи уповноважених осіб, то блогери це роблять дуже рідко. Отже не слід виключати можливість того, що рознесена по кількох співтовариствах мережі інформація може виявитись добре продуманим маркетинговим ходом, частиною політичної кампанії, прикладом «чорного піару» і т.і. До інформації розміщеної в інтернет-щоденниках, слід ставитись обережно і критично, не робити поспішних висновків доки не буде її підтвердження з інших, незалежних джерел [8].

Можна виділити 3 основні тенденції впливу блогів на загальну політичну ситуацію. По-перше, переважна більшість блогерів мають обмежені ресурси і вільний для блогінгу час, оскільки блогінг є вільним вибором кожного. Часто через брак часу блогери відповідають на актуальні питання разом. По-друге, політично активні гравці негайно аналізують висловлені в блогах думки і

намагаються за допомогою цих знань спрямувати подальший розвиток подій у найбільш сприятливе для себе русло. По-третє, важливо відзначити ступінь, в якому блоги самозберігаються з точки зору політичних переконань, тобто прихильні до певних політичних поглядів.

Д. Дрезнер і Г. Фарелл у цьому контексті відзначають, що блоги почали грати важливу роль у якості форумів, майданчиків для політичних дебатів, котрі ігнорують тиск з боку традиційних ЗМІ і відомих політичних сил та персон. У зв'язку з цим, вони ставлять питання про те, яким чином блоги як децентралізовані веб-сайти, ресурси яких і організація комунікації між якими розподілені нерівним чином, можуть взагалі впливати на політичні події і їх результати?

Відповідь вони дають, базуючись на двох взаємопов'язаних факторах блогосфери: нерівний розподіл читачів у просторі блогосфери і велике число (яке постійно збільшується) контактів між блогами і головними виданнями традиційних ЗМІ. Хоча середній блогер практично не має суттєвого політичного впливу навіть у порівнянні з читачами сайтів традиційних ЗМІ, «елітні» блоги можуть виступати у якості інформаційного індикатора політичної ситуації і узагальнюючого статистичного показника всієї блогосфери. Журналісти тих або інших видань можуть зібрати колективну думку різних користувачів блогів і у такий спосіб висвітлити різні точки зору на певну подію, адже ця інформація цілком може відобразити тренд сприйняття ситуації і думок різних людей. Наприклад, найбільш відомі і впливові 5–10 блогів можуть слугувати матеріалом для сумарної статистики, якою оперують журналісти традиційних ЗМІ [9].

Таким чином, можна констатувати той факт, що в умовах зростаючого суспільного попиту на оперативне отримання інформації, в тому числі і з альтернативних джерел, двохстороній зв'язок політичної складової блогосфери і представників більш традиційних ЗМІ зміцнюється і розвивається, приймаючи нові форми і впроваджуючи нові методи в процесі задоволення інформаційних потреб суспільства. Це явище потребує нових наукових досліджень, уваги з боку суспільства і держави з метою подальшого вдосконалення і оптимізації політико-соціальних діалогів на міждержавному рівні, на рівні держава-суспільство, а також між різними політичними і соціальними групами.

Список використаних джерел

1. Вільна енциклопедія Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Блог,_вільний. – Загол. з екрану.
2. Центр информационных коммуникаций [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.commcenter.ru/mmedia/articles/2007_07_12.html, свободный. – Загл. с экрана.
3. Материалы сборника «Личность и межличностное взаимодействие в сети Internet». Под ред. Волохонского В. Л., Зайцевой Ю. Е., Соколова

М. М. СПб. : СПбГУ, 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://volokhonsky.ru/internet/>, вільний. – Загл. с екрана.

4. Блоги как инструмент политической коммуникации / Ефремова А. // PR-технологии в информационном обществе: Материалы IV Всероссийской научно-практической конференции. Часть I. СПб.: СПбГУ, 2007 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.prpro.spb.ru/filez/sbornik2007part1.pdf>, вільний. – Загл. с екрана.

5. Свободная энциклопедия Википедия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Блогосфера>, вільний. – Загл. с екрана.

6. Washington ProFile [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.washprofile.org/ru/node/6666>, вільний. – Загол. з екрану.

7. РОЛ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rol.ru/news/it/internet/07/07/12_004.htm, вільний. – Загл. с екрана.

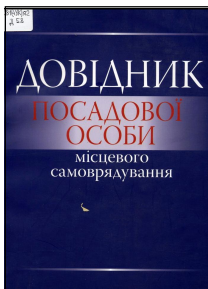
8. Mobi.ru – експертний сайт о цифровой технике [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mobimag.ru/Articles/1915/Internet-dnevnik_kak_socialnoe_yavlenie.htm, вільний. – Загл. с екрана.

9. The Power and Politics of Blogs / Daniel W. Drezner, Henry Farrell [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.utscc.utoronto.ca/%7Efarrell/blogpaperfinal.pdf>, вільний. – Загол. з екрану.

До уваги держслужбовця

В. Шкарина, мол. наук. співроб.

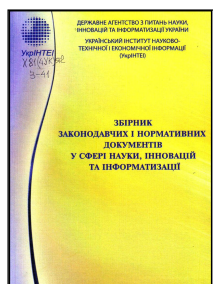
Юридична література

Довідник посадової особи місцевого самоврядування /
упоряд. В. М. Руденко. – К. : Дніпро, 2010. – 831 с. : дод.
Со29491

Довідник присвячений висвітленню питань системи та гарантій місцевого самоврядування в Україні, засад організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб органів місцевого самоврядування. Він складається із семи розділів, глосарію і додатків. У першому розділі “Правові основи місцевого самоврядування” подано характеристику поняття місцевого самоврядування, описується його система, форми здійснення, порядок формування, організація роботи, розглядаються питання визначення функцій місцевого самоврядування, здійснення уп-

равління об'єктами комунальної власності, гарантій місцевого самоврядування та відповідальності у цій сфері. Інші розділи вмщують нормативно-правові документи та витяги з документів, якими регламентуються конституційні основи місцевого самоврядування в Україні, компетенція і повноваження його органів, контроль та відповідальність у сфері місцевого самоврядування, судова практика. Глосарій Довідника складається із 1250 термінів і понять. Видання розраховане на працівників органів місцевого самоврядування, центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівників підприємств, установ і організацій, студентів вищих навчальних закладів, громадськість.

Збірник законодавчих і нормативних документів у сфері науки, інновацій та інформатизації / Держ. агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Укр. ін-т наук.-техн. і екон. інформації ; уклад.: Л. А. Кургузенкова, Л. В. Волошенюк. – К., 2011. – 356 с. – Бібліогр. в кінці розд.

Ва742850

Видання забезпечує необхідною інформацією щодо правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних засад регулювання науково-технічних, економічних, інноваційних та інформаційних процесів в Україні. До нього включено основні нормативно-правові акти у вказаній сфері, які набули чинності в державі з 1991 по 2011 роки. Документи згруповано у хронологічному порядку за напрямками: наукова і науково-технічна діяльність; інноваційна діяльність і трансфер технологій; інформаційна діяльність та інформатизація; міжнародне співробітництво у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інформатизації. Через великі обсяги інформації частина документів не включена до збірника у повнотекстовій версії, їх перелік подано наприкінці кожного розділу. Запропоноване видання знайде практичне застосування у діяльності фахівців наукових установ, органів науково-технічної інформації загальнодержавного, галузевого та регіонального спрямування, підприємств та організацій різних форм власності, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

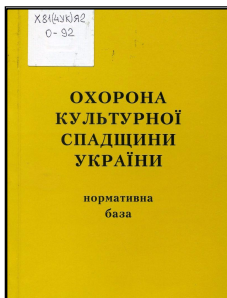
Збірник нормативно-правових актів ЄС у сфері оподаткування / Держ. податк. адмін. України [та ін.] ; уклад.: Г. М. Білецька, І. О. Трубін, М. А. Раскалей [та ін.]. – К. : Алерта, 2010. – 463 с.

Ва743346

У збірнику представлено нормативно-правову базу Європейського Союзу (ЄС) у сфері оподаткування. Актуальність його тематики є безперечною у руслі питання адаптації законодавства України до законодавства ЄС, яке постало пред нашою країною після укладання Угоди про партнерство і співробітництво між Ук-

раїною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. Директиви, регламенти і рекомендації Рад Євросоюзу та Європейського Економічного Співтовариства (СЕС) зібрано у чотирьох тематичних розділах і охоплюють різноманітні аспекти оподаткування: загальні нормативно-правові акти у сфері оподаткування, усунення подвійного оподаткування, податок на прибуток, податок з компаній, податок на додану вартість (ПДВ), акцизний збір, ухилення від сплати податків. Широкий тематичний спектр збірника має теоретичне та практичне значення для розвитку податкового і міжнародного права. Видання зацікавить юристів, фінансистів, науковців, усіх, хто вивчає проблеми адаптації вітчизняного законодавства до норм ЄС.

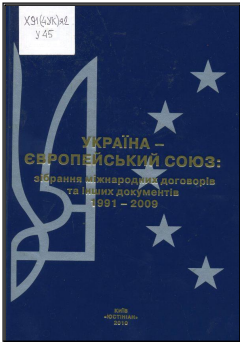
Охорона культурної спадщини : нормат. база / Укр. т-во охорони пам'яток історії та культури, Центр пам'яткознавства НАН України і УТОШК ; авт.-упоряд.: М. Т. Пархоменко [та ін.]. – 3-є вид., доп., перероб. – К., 2010. – 579 с. : дод.

Ва737302

Одне з перших в Україні комплексних видань щодо правового регулювання пам'яткоохоронної справи включає як міжнародні конвенції, ратифіковані Україною, так і національну нормативну базу. Охоплено такі актуальні питання, як: містобудівна діяльність; статус українських об'єктів, внесених до Списку всесвітньої спадщини; майнові аспекти пам'яткоохоронної діяльності; повноваження органів місцевого самоврядування щодо культурної спадщини; відповідальність за порушення законодавства. Документи збірника впорядковано у наступній послідовності: міжнародні документи, ратифіковані Україною, закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів, накази центральних органів виконавчої влади. Третє видання збірника доповнено відповідними змінами до законів та підзаконних актів, прийнятими за 2006–2010 роки. Вилучено документи, термін дії яких спливає у 2010 році. Усі тексти взяті з офіційного сайту Верховної Ради України – www.rada.gov.ua.

Україна – Європейський Союз : збір. міжнар. договорів та ін. док. (1991–2009) / Координац. бюро європ. та євроатлант. інтеграції Секретаріату Каб. Міністрів України, М-во закордон. справ ; вступ. сл. С. Л. Тігіпка, К. І. Грищенко, Ж. М. Пінту Теншейри ; ред. рада: С. О. Камішев [та ін.]. – К. : Юстініан, 2010. – 605 с.

Вс50422

Видання є систематизованим зібранням міжнародних договорів та інших документів, укладених Україною з Європейським Союзом (ЄС) у період з 1991 по 2009 роки. Двосторонні договори, якими врегульовано відносини між ЄС і Україною, вперше об'єднано та опубліковано для широкого загалу. Відкривається книга вступними словами віце-прем'єр-міністра Сергія Тігіпка, міністра закордонних справ України Костянтина Грищенка та голови Представництва ЄС в Україні, посла Жозе Мануела Пінту Тейшейри. У чотирьох основних розділах вміщено документи, що охоплюють різні сфери двосторонньої співпраці, у тому числі у сфері технічної допомоги. Подано також перелік договорів, які втратили чинність. Видання розраховане на широке коло

вітчизняних і зарубіжних фахівців, науковців, державних службовців, політиків, юристів-практиків, студентів, аспірантів, а також усіх, хто цікавиться правовими та політичними аспектами європейської інтеграції і відносин між Україною та ЄС. Публікація має на меті забезпечити органи влади України, а також фахівців з правових питань і науковців пакетом документів, що дозволить глибше досліджувати питання, пов'язані з ЄС, допомогти кращому розумінню функціонування ЄС і його політики щодо України.

Підп. до друку 24.11.2011.

Формат 60x84/16. Друк офс. Папір офс. Ум. друк. арк. 5,7.

Видається в друкованому та електронному вигляді

Адреса видавництва: 03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3